

אונקלוס

ויקרא ו צו

ו א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב צו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּרַת

א וּמִלֵּי יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ב פֶּקֶד יְת אַהֲרֹן יְת פְּנֹהֵי לְמִימְרֵי דַא אֹרִיתָא דְעֶלְתָא הִיא עֶלְתָא

רש"י

לקט בהיר

(ב) צו את אהרן חין לו חלה (לשון זרח^א), מיד → ולדורות (ח"ב - קדושין כ"ט), אמר ר' שמעון ביותר לריך הכתוב לזר במקום שיש צו חסרון כים^ב (ח"ט: ל) וזאת תורת העולה וגו'. הרי הענין הזה צל

(א) פי' כל מקום ששינתה תורה מלשון הרגיל, מלומר דבר או אמור, ואמר לו, הלא דבר הוא, ולא לחנם עשה זאת, והנה חוץ ממה שלמדו חז"ל בקידושין כל זאת מן הכתובים, וחוץ ממה שתיבת לו הוא מניין הכבד, ומזקות ואמנות הוא אומר, הסברה והדעת נותנת שהזווי הוא ענין פקידה, הפך

השאלה והתחנות, השייך מן המלך אל העם או מאב לבנו ומן אדון לעבדו, לזה פשוט הוא שכאשר ראינו שמדך תורתנו הק' ליתן לנו מנאותיו בלשון דיבור ואמירה ובמקומות אחרים שינה לומר בלשון זווי, טעמו הוא, שבענין הזה ובמראה הזאת לריך לזרז אותנו שלא להתרשל, וענין התרשלות יכול להיות בכמה אופנים, כגון לשלח את הטמאים מחוץ למחנה דבר זה מן העבודות הקשות ביותר לפגוע באנשים ולהכריחם נגד רצונם ולזון כל המשפחה והשבט כידוע, או ענין הנחלות לעשות כרצון איש ואיש, ולפעמים לריך המושל לזרז מפני שרצונו שיעשה פקודתו חייב ומיד, גם פעמים רצונו שבמשך הזמן יהיה המראה כמראה אנשים מלומדה ויגרום התרשלות בדבר, אבל רצונו שיהיה חק קבוע ולא יעבור, לזה אומר דבריו בדרך זווי ופקידה, ובמה שלפנינו אמרו חז"ל כוננת הכתוב בזירוזו להיותם קרבנות (פרשה זו מדבר בכל הקרבנות כולם) נוהגים מיד (אפילו במדבר), ובפרט עולת התמיד שאינה זריכה שום קיבה, כמו עולה של ריך מי שהוא להתנדב או חטאת ואשם שבחטא תלוי או מוספים שבזמן הם תלויים, גם היה דעת עליון שבענין הקרבנות הורגך לזרז שלא יבא צם התרשלות במשך הזמן והדורות, וצא ר' שמעון להוסיף (ולא לחלוק שלא אמר ר' שמעון אומר, ועוד נשמע מאומרו "ביותר" לריך לזרז שפירושו אמת שלריך זירוז מיד ולדורות אבל ביותר וכו') שחזן מהנהו צ' דברים יש עוד חסרון כים, ודבר ידוע הוא שדעת אדם ורצונו נמשך אחר ממונו והונו, וצוה ישבו רז"ל קושיא שיש בענין, אם רצון הכתוב להוציא חיוב קרבנות או קרבן עולה בלשון זווי למה המתין עד עתה ולא בתחילת פי' ויקרא, כי שם היה המדובר בעולת נדבה ובנדבה לא שייך זירוז כל כך כמוצן (לברוש): (ב) רבו בזה הפירושים מה זה חסרון כים יותר מבשאר מנאות אשר רובם ככולם תלויים בדמים, ואצ"ל קצת מהם, יש אומרים חסרון כים לבעלים בקרבן עולה שאין להם זה כלום (משא"כ בשלמים או בחטאת שיש לו כפרה ויוצא זה ידי חובתו) לזה לא יתשלמו הכהנים כדי לעשות חק על להבא ולא להפך (לברוש), יש אומרים שהכהנים ירוצו ויבקשו להקריב שאר קרבנות שיש להם חלק בבשר, ועבודת העולה יהיה מונח בקרבן זויות (ד"ד), יש אומרים שעבודת הכהנים בכלל יהיה נצוה וגשפל שאין להם פרנסה אחרת כגון מסחר או שדות וכרמים, והרמב"ן ז"ל כתב שזה שייך על אומרו זה קרבן אהרן ובניו שמנחותיהם כולו כליל, ויש אומרים ששייך על הוצאת הדשן שלריך בגדים אחרים, והאור החיים הק' כתב ששייך על העצים שהאש אוכל אותם כל הלילה בלי זורך, גם היה שם מדורה מיוחדת רק כדי לקיים את תמיד וגו', והחוקרי ז"ל אומר לפי שהדין שכהן

אור החיים

(1) ב. צו את אהרן. אמרו ז"ל בת"כ חין לו חלה זירוח) מיד ולדורות ח"ר שמעון ביותר וכו'. כל מקום שיש חסרון כים ע"כ, הנה לת"כ יש כאן זירוח) לזרז מה שגדלו פרטי דיני העולה בלילה, מה שאין משפע דומה לה בכל

אור בהיר

(א) צל למרץ למה שינה ואמר לו ולא אמר דבר. (ב) חז"ל (קדושין כט.) למדו זאת מנו את יהושע ומזקיהו ואמניהו. (ג) פי' למה לריך כאן זירוז יותר משאר מנאות הנוהגים מיד ולדורות. (ד) הרי עשה אותו מיד, כ"כ הכא לו פירושו מיד, ומה שהוא לדורות למדין (קדושין כ"ט.) מע"ל, דכתיב מן היום אשר זוה ה' והלאה לדורותיכם. (ה) ולמה לריך לימוד על זה, פשיטא, כאשר

ז"ל (בפסיק) ישראל אומנו והתמידים נו ע"כ, הרי ש וחסרון כים לזרז דוקא ר וי"א כי הנה כים, וי"א ו נשרפים על ו כים לכך שו לו זכות צהנ צה חלה עו נראה שהוא מ"ה ג' מט עליה כלום על פרט זה אחד מהקרב הלילה, וגם כים הוא לל דבר גדול דכ וערך עליה יהיה דבר העולה ע"כ הקדשים שו פסולים וכו הנעשה קוד רבים שיש צ שנתו ואם ה וללד שאומר שחר הרי זה שעות לקדשו מנאות. (1) ו יהיה ניתן העו "פסוליס", אמו ואפילו מיולי דח נעשה בן שנה ו בכל פרטי דרשו

13 אור אהרן - זריזות אהרן - מתעבה למשה

הַעֲלָה הַיּוֹא הַעֲלָה עַל מִקְדָּה עַל- עַל דְּמִתּוֹקְדָא עַל מִדְבָּחָא בָּרַ

מ זעירא

לקט בהיר

רש"י

ללמד^ד על הקטר חלצים ואזרים^י שיהא* כשר כל הלילה (ת"כ - מגילה כ"ח.), וללמד על הפסולים איזה הם עלה ירד ואיזה הם עלה לא ירד, שכל תורה* לרבות הוא בזה^י, לומר תורה אחת לכל העולים, ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו (ת"כ - זבחים כ"ג): **הוא העלה.** למעט* את הרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן שנינו נוסחאות * שהיא * תורת * מיטע.

המפגל או מנבל בהמה צאונם צעוג ונפשעה פטור מלשם, לזה זרזו הכתוב ביותר שלא לגרום חסרון כיס צמעות הקדש או צממון חצירו כי עון פלילי היא זאת, וכונן: ג) ר"ל הגם שנאמרו הקרבנות כולם ודיניהם צפ' ויקרא, חזרו ושנו כאן משום פרטי ההלכות שנחמדשו בהם, כגון ששם גמר הענין צאמרו והקטירו, וכאן ממשיך פרטי דיני ההקטרה שיכול להיות כל הלילה אחר שזרקו דמם ביום, וזה פשוטו, ורז"ל הוסיפו ללמוד הלכות מריבוי ומיעוט שיש צכתוב כדלקמן: ד) אמר סתם חלצים ואזרים שפירושו כל מיני קרבנות, ולפי"ז אין פ"י עולה קרבן עולה אלא פירושו זאת תורתם של אומן דברים הנריכים לעלות על המזבח, ומהו תורתם, שיכולים לעלות כל הלילה: ה) שהיה די לומר העולה (פ"י הנריך לעלות) עולה על המזבח כל הלילה, ומיבת תורה

אור החיים

זאת לצד דריש ר"ש"י ולא מהיה העולה, כי אין לריך לר"ש מיעוטים רבים לפרטים שאמר בהם הם יעלו ירדו כמו שמיעט ר"י ג' מג' מיעוטים, שאם באנו לומר כן לריכים אנו למיעוטים רבים מלספור, כי רבים הם הפרטים שהזכיר ר"ש שעליהם צה המיעוט, אלא ודאי כי ממיעוט אחת מיעט הכל, כל שאין פיסולו בקודש אין הקודש מקבלו וכיון שאין לריך אלא מיעוט אחד וקתני ליה בצרייתא (זבחים פ"ד) ת"ל זאת, מנין לרש"י לומר שדורש היה העולה, ותמלא שאמרו צבוריות (דף צ"ג) על מתניתא דקתני נפש אחת וכו' הרי אלו מיעוטין העושה מפי עצמו וכו', ומוקים הש"ס הצרייתא כר' יהודה, ופריך דלמא ר"ש היא, ומשני מאן שמעת ליה דדריש מיעוט כהאי"י רבי יהודה דתניא זאת תורת העולה הוא העולה הרי אלו מיעוטין, הרי כי ר"ש לא דריש מיעוט:

על מוקדה על המזבח. יתבאר ע"ד אומרים צפרק המזבח מוקדש (דף פ"ה) כל אלו שאם

העולה שניה, למעט נשחטה צלילה, ושנשפך דמה, ושינא דמיו חוץ לקלעים, אלו הם עלו ירדו, אבל הן, וזבח היוצא, והעמא וכו' הם עלו לא ירדו, וכל שאר הפסולים הם עלו לא ירדו, כי תיבת תורת ריבוי היא, וזה שיטור הכתוב זאת תורת העולה היא העולה פ"י כל שעלתה על מוקדה וכו' תורת עולה יש לה, ואין לך צה פיסול אלא קודם שעלתה, אבל אם עלתה על מוקדה על המזבח תורת עולה יש לה בכל גוונא, וכל הפסולים עהרם המזבח זולת ג' דברים שמיעט כזכר, שלא היה לו לומר אלא תורת העולה עולה על מוקדה, ואמר זאת, היא, והיא, למעט כזכר:

הוא העולה. כתב רש"י ז"ל מיעט הרובע"י וכו', לא ידעתי למה צחר יותר לפרש הכתוב אליבא דר"ש ולא אליבא דרבי יהודה שכתב למעט הנשחט צלילה ושנשפך דמה, ועוד לא דקדק יפה הרב צלשונו שלא כתב המיעוטים בזה אלא צהיה העולה ור"ש מזהה דרש, ופשוט אללי כי ממיעוט

אור בהיר

העולה, כלומר היא יעלה. יב) וכל פסול שנעשה קודם צואו לעזרה. יג) פ"י אל תאמר שר"ש הגם שאמר תיבת זאת כוונתו על היא העולה אלא שלא גמר דבריו. יד) פ"י מיעוט פרטי. ודע כי פלוגתא זו מובאת צ' פעמים, בת"כ כאן וגם בזבחים פ"ד, ולשון זה "ת"ל זאת" איתא בזבחים, אבל בת"כ ו"ל ת"ל זאת היא העולה הרי אלו מיעוטים עכ"ל, וקושיית רבינו על רש"י הוא שהרי ברי הוא ובהכרח לומר שנוסח הש"ס מדוייק ולא הלשון של ת"כ, כי באמת אין כאן לר"ש אפי' בת"כ אלא מיעוט אחד, וכמו שאמרם צפירוש צבוריות, ולא הי"ל לרש"י לדרוש הדרוש על תיבת היא העולה, אבל כבודו של רש"י במקומו מונח, כי ודאי שמודה ר"ש שתיבת "היא" ותיבת העולה מיעוטים הם, אלא שצובר שמאחר שג' מיעוטים נאמרו הכל צמאמר אחד נחשבו לא', וא"כ דעת רש"י ז"ל שאין להקפיד בצאה מיעוט מהמיעוטים תלין הדרוש, וכצברא זאת כתב רבינו המחבר ז"ל בעצמו צפ' אחרי י"ז ג' ד"ה איש איש עיי"ש. זב) ובי

עלו לא ירדו
אלה שלא מנ
יעלו, והגם
דעלמות והג
דלח נפקח
האזרים וה
שאם עלו לא
בהם האור
כנגד אותם
אותם שעדי
אמר על המ
על המוקדה
הכתוב לומר
ולזה הקדים
על המזבח,
אינה מוקדה
לרשום הדר
מומש לענין
שניה שאין צ
המזבח כחכ
ר"ג סובר
עלה לא ירד
דוקא ול
ובדרך
איש ישראל
נראה למי ד
ת"ע, והן ה
גלות לצד א
צבני ישראל
אין אנו יודעים
נתיישב בטוב ט
(הגמגמא) לר'
זעיר הוה לכו ו
(לשון הווה) ל
עכ"ל. ב

הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלֵּילָה עַד־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ
 הַמִּזְבֵּחַ תֹּקֵד בּוֹ: ג וּלְבַשׁ תְּבַחַן מִדּוֹ
 בָּד וּמְכַנְסֵי־בָד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ
 וְהָרִים אֶת־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ

דִּיקָיָא עַד צַפְרָא וְאַשְׁתָּא
 דְּמַדְבָּחָא תְּהָא יִקְרָא בְּהַ:
 ג וּלְבַשׁ תְּבַחַן רְבוּיָן
 וּמְכַנְסֵין רְבוּיָן יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרָה
 וּפְרִשׁ יֵת קַמְמָא דִּי תִיבּוּלָה

רש"י

לקט בהיר

שלא היה פסולין בקדש, שנפסלו קודם שבאו לעזרה
 (סג - סד): (ג) מדו בד. היא הכתונת¹, ומה ת"ל
 מדו, שתהא כמדתו² (ת"כ - יומא כ"ג): על בשרו.
 שלא יהא דבר חוץ³ צינתיס (ת"כ - ערכין ג'): והררים
 את הדשן. היא חותה מלא מחסה⁴ מן המאכלות
 הפנימיות⁵ ונותן צמרחו של כבש⁶ (סג - סד):
 הדשן אשר תאכל האש את העלה. ועשאתו
 דשן⁷, מאותו דשן ירים תרומה ושמו אלל המזבח

ריצוי הוא, שאפילו אינו צריך לעלות ואינו צדין שיעלה,
 והכהן העלה אותו בין בשוגג ובין צמוד נעשה דינו כמו
 אותו שצריך לעלות (ואין נכללים בזה נסכים שאין עלייתם
 מחמת ענשם אלא מחמת הקרבן - גמר'), אבל תיבת
 "הוא" העולה גם כן מיותר הוא, והוא מיעוט, שדוקא הוא
 יעלה הכשר שהיה המדובר בו, לזה אמרו חז"ל לקיים
 שניהם, שאותן פסולין שלא היו יכולים להעשות רק אחר
 הקדשם ולק אחר שבאו בעזרה, כגון הלן, והנשפך דמו בלי
 זריקה, והנטמא, הסבחה נותנת שעל זה בא הריצוי, אבל

אותם פסולים שלא היה פסולין בקודש פי' לא מחמת שנקדשו ונפסלו כגון בעל מוס, או נעזב וכו' הגם שהוממה בעזרה על
 זו בא המיעוט, ופשוט הוא שאם נעשה הפסול קודם שהוקדש, שירד אחר שעלה, שהלא אין הקדשם הקדש, שאין קדושין
 תופסים בצעל מוס, ונשאר חולין, ובלא פסוק זה ידענו שאין חולין קרבין על המזבח (גמרי'): (ו) והוא מלשון בגד, כמו
 (ש"א י"ז ל"ח) וילבש שאלו את דוד מדיו, והתיבה נגזר מתיבת מדה, שהמלבוש נעשה למדת האדם, וראויה היה לכתוב
 מדתו שהה"א נהפך לתי"ו, כמו תורה תורתו, אך מנינו שחסר כגון (איוב י"א ט') ארכה מארץ מדה, שהיה צריך להיות
 מדתה (רא"ם), ומדאמר בכינוי מדו שפירושו מלבוש "שלו" שמיחד לו, א"כ הוא אחד מבגדי כהונה ולא בגדי חול,
 והמכנסים כתיב אחריו לצדו האבנט והמנפת אינם מלבושים כמו אלו הב' א"כ בהכרח שהוא הכתונת, ועל זה קשה מה ת"ל
 מדו פי' ממה נפשך קשה, אם עבודה זו צריכה בגדי כהונה היכן הם שאר צ' הבגדים אבנט ומנפת הלא ד' בגדים מעבדין
 זה את זה, והכתוב אמר בלשון יחיד מדו ולא אמר מדיו, ואם אינה צריכה בגדי כהונה למה א"כ הכתונת והמכנסים, לזה
 חירף שפשוט הוא שצריך ד' בגדי כהונה (גמרי'), ואין הכתוב צריך לאומרו, אלא אמר צ' בגדים אלו שרצונו לחדש בהם
 שהכתונת צריך להיות כמדתו, והמכנסים צריך להיות דבוק על בשרו בלי חליפה (רמב"ן), אבל באבנט לא שייך כמדתו
 שפשוט צריך להיות ארוך כדי לתגור ולקשר, וכן המנפת יפול על פניו או יפול מעל ראשו, והמכנסים בהדיא כתיב בזה
 ממתנים ועד ירכים יהיו, ומה שכתוב בש"ח שצריך לאשמעינן דוקא בכתונת לפי שהיה מלבוש התחתון ויש בגדים אחרים
 למעלה ממנו והוא אמינא שאין צריך כמדתו שאינו נראה לתוך, וזה אינו, כי לא היה עליו שום בגד אחר (חוף מד' כנפות
 והחגורה) שאל"כ עבודתו פסולה במרוצה בגדים: (ז) פירש"י ציומא כאן לימדך שיהא כתונת כהנים למדת קומתו (מן
 אורו עד הארץ) לא נגררות (על הקרקע) ולא מסולקות (מן הארץ) והכי אמרינן צוצחים (י"ח). עכ"ל, ושם צוצחים ת"ר
 היו מרושלין (נגררים בקרקע - רש"י) מסולקין (מן הקרקע מתוך שהן קצרים - רש"י) משוחקים (ישינים - רש"י) ועזב
 עבודתו כשרה (ואע"ג דכתיב מדו בד שתהא כמדתו מזהו בעלמא היא ולא לעכב - רש"י) עכ"ל הגמ': (ח) כן הוא
 בת"כ ובגמ' ערכין, אבל ציומא שלא יהא דבר קודם למכנסים, ובהר"ר רש"י בגמ' ערכין, חוף ממה שהת"כ מעיד עליו, זה
 יותר פשוטו, אבל גם זאת אמת שצריך להיות ראשון שבגדים, ואפשר שטעות נפל בש"ס יומא, ומפסקו אחר דרשו אותו
 חז"ל בפ' אחרי דכתיב שם ומכנסי בד יהיו על בשרו (בב"י): (ט) פי' כן היה עושה שלקח מלא מחמתה שהיה צידו, אבל
 החיוב למדו בגמ' בג"ש והרים מקמינה שצריך לכל הפחות שיעור מלא קוממו, וזאת אחי רש"י לאשמעינן כאן שהגם
 דכתיב את הדשן אשר מן הסתם פירושו כל הדשן אעפ"כ לא היה אלא לכל היותר מלא מחמתה, דכתיב והרים ולא אמר
 והסיר, וזה מכריח שהיה דוקא חלק קטן מן הדשן שהיה שם כפירוש תיבת הרמה (ג"א): (י) ששם היה נשרף לגמרי
 כדלקמן בדיבור הסמוך: (יא) וכמו שצבאר לעיל (א' ט"ו) בעולת העוף שהיתה מקום הדשן צמורחה של כבש וצדדומה
 של מזבח עיי"ש: (יב) הכוונה בזה שבאומרו והרים את הדשן נשם המאמר ומקושר הוא למאמר האחר ושמו אלל המזבח,

אשתא ית ע
 וישונה בסמך
 ית לבושוהי
 אחרנין ויפק
 למשריתא לא
 על מדבחה ו
 (ת"כ): (על המזו
 מחזירן על המז
 ונטל מן הפנימי
 (ת"כ - יומא מ"ה):
 חובה, אלא דר
 בגדים שהוא מ
 צהן קדירה לר
 ולבש בגדים אה
 והוציא את
 רבה, * ואין מן
 כ"ח), ואין זה חו
 בכל יום (יומא כ
 בו. ריבה כאן
 שנינו נוסחאות * שבשל
 ומשליך אל הזכ
 ישארו שם ישארו
 הדיוקים שאמרנו,
 והכרחו הוא עו"ה.
 שמלבוש בו, וצפר
 שלהיקשא נכתב, ו
 להוצאת הדשן יהי
 פחותים מאותן שו
 יהיו טובים מן הו
 להשמיענו דבר זה
 שזה הוא החיוב וה
 אלא ללמד ולהזהיר
 ולפי"ז אין עוד קו
 על מה שהיה חול
 (אינו מנוייר בזה)
 עכ"ל: (טז) צמכ
 שבאמצע המזבח ש
 כתפות וכו' וכשהיו
 אותו הדשן המזו

4

מסורת המדרש
ג. אמר רשב"י
תנחומא לך לך י. כאן
יד. תניי לך יג. יליש
כאן תעט (כה"ע).
יחזקאל שנט. איוב
תתצב. ראה זוהר ח"א ע.
ח"ב רלט: ח"ג ה: יא.
כז. כט: פז. רמז:
(רע"ט). רנד: זוה"ח
תרומה מא: צו מו ג.
ע"ע יומא לו.

ג. גופא אמר רבי שמעון בן יוחי לעולם אין העולה
באה אלא על הרהור הלב אמר רבי לוי מקרא מלא הוא
(יחזקאל כ. לב) 'והעלה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם
אמרים וגו' ממי אתה למד מבניו של איוב בתחלה (איוב
א. ד) 'והלכו בניו ועשו משתה' רבי מאיר אומר שפן דרך
בני מלכים להיות קורין לאחיהן ולאחיותיהן עמהן
בסעודה רבי תנחום ברבי היא אמר להטפל בהם הלכו
שקדשו להם נשים הדא הוא דכתיב (שם שם, ה) 'ויהי פי
הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם' על דעתה דרבי

ואם האיש המקריב יודע ותמה לומר הכי זאת היא עולה ראויה לכבוד ה', הקב"ה אומר "זאת תורת
העולה", שעיקר הקרבן הכנעת רוח המקריב, לומר שעדיין לא הגיע למלוא כיבוד ה'.

ג. וכדרך שנדרש למעלה (בסימן הקודם), בטעם כפילות הלשון בכתוב "זאת תורת העולה, היא
העולה", דרוש עתה את — גופא — גופו של קרבן זה ועיקר רצויו וכפרתו שהוא נרמז בכפילות זו,
וכאשר — אמר רבי שמעון בן יוחאי — כברייאת: לעולם — גם קרבן עולת תמיד הבאה
משל ציבור, וגם כל עולת יחיד (יפ"ת) — אין העולה באה — לכפר ולרצות — אלא על —
עוון — הרהור הלב — שהרהר הרהורי עבירה שאסור להרהר, וכן — אמר רבי לוי: מקרא
מלא — ומפורש — הוא — שעל ההרהורים באה העולה, שנאמר כאן: "זאת תורת העולה, היא
העולה", ביטור וכפל "העולה", ובהוראת ידיעה "היא" ובאות "ה" הידיעה, לומר שהעולה באה לכפר
על "העולה", ועדיין איני יודע איזהו חטא שהיא "עולה", ובא הכתוב בדברי הנביא ואומר: "והעולה
על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים... לשרת עץ ואבן", הרי כי החטא הזה של הרהורי
עבודה זרה הוא דבר מחשבה העולה על הרוח, ושכן לא אמר כאן "עולה" אלא "עולה", וללמדך שזהו
החטא של הרהור העולה על הרוח שעליו בא קרבן עולה לכפר (יפ"ת).

ורבי שמעון בן יוחאי עצמו, שאמר כן, יאמר (כבתנחו"ב, ל. ז): ממי אתה למד — שהעולה באה
לכפר ולרצות על עוון הרהורי הלב — מבניו של איוב — שאיוב אביהם הקריב עולות לכפר להם
על הרהוריהם על ה', כמו "שנאמר": "והלכו בניו ועשו משתה בית איש יומו, ושלחו וקראו לשלשת
אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם, ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם והשכים בבוקר והעלה
עולות מספר כולם, כי אמר איוב אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבבם, ככה יעשה איוב כל הימים" (תנחו"
שם), ודרוש ופרש — בתחילה — את הפסוקים מראשיתם, להבינם (רד"ל): "והלכו בניו ועשו
משתה בית איש יומו, ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם", ולמה היו אותם המשתאות
— רבי מאיר אומר: שכן דרך בני מלכים להיות קורין לאחיהן ולאחיותיהן עמהן
בסעודה — שהם עושים להם, לאות נדיבות ואהבת אחוה, שהרי היה איוב עשיר ונכבד ונדיב,
כאמור שם בענין, ואילו — רבי תנחום ברבי חייה אמר: להיטפל בהם הלכו — כל האחים
והאחיות אל אלה שעשו הסעודה כל אחד בזמנו, להיות להם עוזרים ומשמחים ושושבינים, שכן היתה
זו סעודה שעשו ביום — שקדשו להם נשים, וסעודות אירוסין היו, הדא הוא דכתיב — זהו
שאמר הכתוב, שם: "ויהי כי הקיפו ימי המשתה וישלח איוב ויקדשם", לומר שימי המשתה

רוח'
ינדן
מהלך
הבית
המלך
שלך
הוא
אמרו
אבל
ומות

שרתיו,
שתמש
ז בהם
" אין
או.

ת ציון
לענין
א בר
כבוד
אמר
זאיש:
אנחנו,
כך,
פרים
הכי
זניו:
את
זיס",
במ"א
ברוח
ז רוח
- אם
בודי,

הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים: ^א וַיִּשְׁכַּם →
 אֲבָרְהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־חֲמָרוֹ
 וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְאֵת יִצְחָק
 בְּנֵוֹ וַיִּבְקַע עֵצִי עָלָהּ וַיִּקְּם וַיֵּלֶךְ אֶל־
 הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לּוֹ הָאֱלֹהִים: ^ב בַּיּוֹם

אימר קף: ג ואקרים אברהם
 בצפרא וורו ית חמרה ודבר ית
 הרין עולימוהי עמה וית יצחק
 ברה וצלח אעי לעלתא וקם ואזל
 לאתרא די אמר לה יי: ד ביומא

לקח בהיר

רש"י

קונס וע"י זה נמרה שחרס (רא"ם): י) פי' לא רק שלא
 נמעל ולא משך הזמן בהכנות וכדומה אלא גם נדרו
 במוקדם האפשר, שאל"כ אין צריך לומר שהשכים (ומה
 שהמתין עד הצקר משום שלילה לאו זמן הקרבת קרבן -
 אודה"ח), וכן אם ויחזו פירושו על ידי שליח כמו ויצן
 שלמה, פשיטא שחזשו אם לא היה חזו מוקדם, אלא ודאי
 זריות יגיד (רא"ם): יא) פי' מחמת רוב אהבה הבערת
 זו אין דעמו מיושנת עליו לדקדק להתנהג בסדר הראוי כי
 אין זקן ומכובד נשיא בכל העולם אז המון גוים יאסור
 ויחזו החמור (במ"ח): יב) כי אמר את שני נעריו, וכי
 רק שני נערים היו לו, אלא ודאי פירושו שני נעריו
 המיוחדים לו והנודעים, ולנו אינם ידועים כי אם צ' הללו
 (רא"ם): יג) פי' לא ישאר לצדו אבל לשמשו אינו צריך
 כי לא היה חולה ולא צעל גאזה והיה משמש את עצמו, משא"כ בלעם שלא היה לצדו שהיו שרי מואב עמו היה טעמו משום
 גאותו שלא ישאר בלי משמש (מהרש"ל), וזה מכרית לרז"ל לומר כן בכלל שמשום הלכה לקחם עמו, שבלא זה אין לו זהם
 נוכך (ד"ד): יד) אין הכוונה להביא ראיה מאונקלוס על לשון הכתוב, אדרבה ר"ל שאין ולתמו לשון אחר אלא מביא ראיה
 מהנביא שהוא לשון זיקוע (רא"ם): טו) הלא ו' שעות מהלך מן חברון לירושלים (וכן לשון הילקוט וכי מאחר שאין דרך
 מרובה למה נתעכב וכי) אלא ודאי סבב והלך ממקום למקום בצאותו מקום לבקש המקום ג' ימים עד שראהו (ב"ב):

שכחן, וכן (י"ב ח) אל הארץ אשר ארצך, וכן ציונה (ג)
 וקרא חלילה את הקריאה (ב"ח): (ג) וישכבם.
 מזרז"ל למלוא (תנח" - פסחים ד'): ויחבש, הוא צעלמו
 ולא לזה לאחד מעבדיו, שהאבה מקלקלת את
 השורכה"ל (צ"ר - סנהד ק"ה): את שני נעריו.
 ישמעאל ואליעזר"ל (פדר"א ל"ה), שאין אדם חסוב
 רשאי ללכת לדרך בלא צ' אנשים שאם ילטרך האחד
 לנקציו ויתרחק יהיה השני עמו"ל (תנח" בלק ח'):
 ויבקע. תרגומו* וללח"ל, כמו (ש"צ י"ט י"ח) וללחו
 היורדן, לשון זקוע פיגדר"א בלע"ל: (ד) ביום
 השלישי. למה איחר מלהראותו מיד"ל, כדי שלא
 יאמרו הממו וערבבו פתאום וערף דעתו, ואילו היה
 שינוי נסחאות * תרגום

אור החיים

ציוס לוחו וגוי' להקריב וגוי' ואמרו ז"ל (זבחים
 ל"ח.) שאין מקריבין בלילה^{ק"ט} לזה הלך בזמן שהוא
 כשר להקריב שאם יזדמן לו המקום לא יהיה חסר
 זמן. והגם שהנבואה גם כן היתה ציוס ולא היה לו
 להתעכב עד יום מחר, אולי שלא היה זמן בצאותו
 יום להכין וללכת אל המקום אשר אמר לו ה', גם
 לדבר לשרה בדרכך שלא תרגיש בדבר ולא מפני

הצבת פי' אותו הצבת יותר מכל קנייך וכל קניינו
 כנגדו אין ואף על פי כן העלהו לי וגוי'. ונתכוון ה'
 לפרט כל זה להודיעו שהגם שיטנו אללו בכל
 ההדרגות אף על פי כן חפץ ה' שיקריבו לו
 לעולה:
 ג. וישכבם הצרכים בצקר. טעמו של הצרכים^{ק"ט}
 משום שאמר הכתוב (ויקרא ז' ל"ח)

אור בהיר

קע) שהמתין עד הצקר. קעא) ואפי' צבמת יחיד פסול שחיטת לילה לחד מ"ד (זבחים ק"כ), וגם לאידך מ"ד משמע שרק
 צדיענד כשר.

תנח ידך, אם למדת תורה בעשרך אל תשב
 בטל בשעת עניות לפי שטוב מעט בדוחק
 ממאה פעמים צרווחה, ר"ל שמעט הזה יותר
 יקר בשמים מהרבה צרווחה, ועל כן היגר
 הרע מתגבר לצטלו.

ובאמת כשפונה להתפלל ממוך
 הטרדות, אזי אחר התפלה רואה צחש שלא
 הפסיד כלל, והיו רק טרדות המדומים מעשה
 צעל דבר לצלצלו, וכדג הניגד בדצר מאכל
 (עי' צ"צ כא, צ וברש"י ד"ה שאני), ועל כן צריך
 זירו ציזמר, והבין:

7 ונראה עוד בזה. כי לכאורה מהו ציווי
 הזריות כאן דווקא בקרבן עולה.

אלא הנה ידוע אין לך אדם שאין לו שעה
 (עפ"י אבות פ"ד מ"ג), כי יש לו בכל יום
 איזה הרהור טוב ורעותא דלצא וחשק
 לעבודת הצורא, והוא הצת קול המכרות
 בכל יום על התשובה (וזה"ק נשא קכו, א)
 כנודע (ספר חרדים מלות התשובה פרק ז; בן פורת
 יוסף בהקדמה בשם הצעש"ט), אך העיקר הוא
 כי הרהור הטוב שגפל במחשבתו צריך
 שיוציא מיד מכח אל הפועל באיזה עובדא
 טובא, וצאס לאו הוא כחלוס יעוף וכענן
 כלה ונאצד.

וזהו שפירשנו בכללים (אות א עמ' רעט), אין
 העולה צא אלא על הרהור הלצ (ויק"ר ז, ג),
 היינו לכפר על הרהור הטוב שהלך לאיבוד על
 ידי שלא עשה מעשה טובה, עי"ש, זה שאמר
 כאן בעולה אין לו אלא לשון זירו מיד
 ולדורות, פי', מיד כשמתעורר במחשבתו של
 אדם הרהור טוב, אל יתעצל לומר לכשאפנה,

והנה ידוע (עי' מכילתא יתרו מס' דנחדש פרשה
 3; משמרת איתמר בשלח ד"ה ופרעה) כשמתעורר
 החשקות צלצו של אדם לילך לתורה, עומדים
 עליו טרדות המונעים אותו, וכן כשמגיע
 זמן תפלה, בין העני ובין העשיר צאים
 לנגדו מניעות ועיכוצים ומשמיט אה עלמו
 ואומר לכשאפנה, והכל טרדות ממון, העשיר
 העסקים אינם מניחים אותו, והעני הדוחק
 ועוני אינם מניחים אותו, כמו שפירשתי
 הנמרא (סנהדרין עב, א) חזקה אין אדם
 מעמיד עלמו על ממונו, מה שאין האדם
 יכול לעמוד עלמו להתפלל, הוא מסבט
 דאגת הממון, עיין שם בדצרינו בכללים (אות
 ח עמ' שכג).

זהו שאמר אין לו אלא לשון זירו מיד
 ולדורות, ר"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה (אבות
 פ"ג מ"ד) רק לעשות 'מיד' - מלוא שצאה לידך
 אל תחמיננה (מכילתא צא מס' דפסחא פרשה צ),
 ומיד ממוך הטרדות לפנות לתורה ותפלה, זהו
 'ולדורות' כי התורה ותפלה הם לדורות
 במקום הקרצנות.

אמנם הנה טרדות העשיר כיון שהם
 טרדות הרחצה והעושר, באמת אינו עוד
 קשה כל כך לפנות מהם לתורה ותפלה, אבל
 הטרדות של העני, שהם מחמת שלרש אין
 כל, והטרדות שלו הם עניות ודוחק, קשה
 מאד לפנות לתורה ותפלה כנודע, זה שאמר
 רצי שמעון 'ציותר צריך הכתוב לורו במקום
 שיש צו חסרון כים', היינו בטרדת העני
 שקשה ומצלצל צריך זירו ציותר שלא יעוז
 תורתו מפני עניו, כדאיתא צילקוט (קהלת,
 תחקפט) על הכתוב (קהלת יא, ו) ולערב אל

חלילה, ככל זאת ימהר משום כי דלונו מאד ולא יכלו להתמהמה.

והנה ידוע מספרים הק' (אגרא דפרקא אוח רמו) שאם היה הגאולה בעתה לא היו חבלי משיח, ורק משום אחישנה, כמו קושי השיעבוד במצרים שהיה למהר הגאולה (ש"ך עה"ט בראשית טו, יג; פרשת דרכים דרוש ה), והנה פירש רש"י בפרשה שלמעלה (א, א), ויקרא לכל הצוויים קדמה קריאה לשון חבה, עיין שם לעיל בדברינו (עמ' ז) לרמו על הגאולה, והיינו 'קדמה קריאה', שהחבלי משיח קודם הגאולה יהיה בלשון חבה ורכות וזנחת לא קשות חלילה. זהו הדיוק מהר יקדמונו, 'מהר' היינו אחישנה, ובכל זאת 'יקדמונו רחמיך' שיהיה לפני הגאולה קדמה קריאה לשון חבה, 'כי דלונו מאד' ואין כח לסבול.

וזה שמבקשין ציהי רגון שאחר תהלים ומקרא לשצויים דרור, הענין 'מתקרא' לשון

רק לעשות מיד צוריות אחיה עובדה טבא ד, וכן יש לה למחשבה קיום להלאה ולדורות, עיין שם בדברינו.

וזהו שאמר 'ציומר לריך לורו במקום חסרון כיס', ר"ל כשהרהור הטוב ורעותא לבא הוא בענין פיזור ממון לקרבות ולמנות ה', בודאי לריך זירו ציומר לררף מיד מחשבתו הטובה למעשה בעובדה טבא, ודי למדין: L

או יאמר 'אין זו אלא לשון זירו' היינו אחישנה (ישעיה ס, כב), 'ציומר לריך הכתוב לורו במקום שיש בו חסרון כיס', ר"ל עכשו בחבלי משיח דור עני בצער ודוחק, לריך לורו ולמהר ביאת הגואל. זהו (תהלים עט, ח) מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד, 'מהר' הוא אחישנה, 'כי דלונו מאד' וכלה פרוטה מן הכיס, לכך לריך זירו ציומר, כי אם זכו אין לורך לבקש, כי הלא אמרו ז"ל (סנהדרין נח, א) זכו אחישנה, אלא אף אם לא זכו

~ הגהות ~

עצי העולה עוד טרם נשא רגליו ללכת, ועל ידי זה לא יהיה עוד להיצר הרע התגברות אחרי התחלת המצוה במעשה, עכ"ל: L

ה. כי כן מצינו גם כן אחישנה אף שלא זכו אלא מצד מדת הרחמים, כי נפלה לא תוסיף וגו' (עמוס ה, ב עיין ברכות ד, ב), וכמו שהיה ביציאת מצרים אחישנה בגאולה קודם השלמת הזמן כיון שלא יכלו להתמהמה, אף כי היו עירום ועריה (יחזקאל טז, ז; עי' בסידור הארז"ל, הגש"פ פסקה 'מצה זר'), לכך אמר מהר יקדמונו רחמיך, ר"ל אחישנה מצד מדת הרחמים. והרמו על זה גם כן במלת 'אחישנה' בגימטריא 'רחום וחנון', וכדרשתם ז"ל בזה (ברכות ז, א) אף על פי שאינו הגון וכדאי, עי"ש:

ד. וכמו שאמר אא"ז זצוק"ל מזוואלין הענין מה שנאמר באברהם אבינו אצל העקידה (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבוקר וגו' ויבקע עצי עולה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים וגו', שיש לדעת למה הקדים לבקוע העצים לפני הליכתו, הלא ניקל היה יותר לקחת עמו עצי העולה ולבקוע אותם במקום העקידה.

אלא אברהם היה ירא שלא יבוא היצר הרע בינתיים ויפתהו מלקיים דבר ה' ולהתחרט על מחשבתו הטובה, ובאמת נמצא במדרש (תנחומא וירא, כב) שהשטן הוא היצר הרע עשה תחבולות לעכבו, עי"ש, לכך הקדים בבוקר השכם לעשות מיד עובדא טבא לצורך העקידה גופא, בבקוע

צעצמו מלדצק צצרוך, שגדמה לו עוד שהוא גדול ממנו כידוע.

והיינו כדוגמא שאמר א"י זוק"ל על מאמר הגמרא (צרכות כח, א) כשמינוהו לרבי אלעזר בן עזריה לנשיאות, אותו היום סילקוהו לשומר הפתח, שהיה רבן גמליאל מכריו ואומר כל תלמיד שאין תוכו כצרו אל יכנס לבית המדרש, והקשה הרבי מאוב"ד"ן זוק"ל מי היה יכול להיות שומר הפתח שידע מי שאינו תוכו כצרו ולא יכניסנו, ותירץ כל מדיבורו של רבן גמליאל הנדיק נצרא מלאך והמלאך הוא יודע מי שאין תוכו כצרו ולא יכניסנו.

ההרהור הטוב צמעשה טובה (עי' האמונה והצטחון לרמב"ן פרק יט סוד"ה לא תשא), והוי מחשבה טובה מצטרפות למעשה (קידושין מ, א) ויש לה קיום, ובאם לאו הוא כלה ונאצד.

וזהו שאמרו אין העולה צא אלא על הרהור הלצ היינו לכפר על הרהור הטוב שהלך לחיבוד על ידי שלא עשה מיד איזה מעשה טוב. עיין צדצרינו פרשה וישלח (עמ' קטז) על הכתוב (צראשית לה, יד) וילצ יעקב מצבה צמקום אשר דיצר אמו, וצפרשה תרומה (עמ' חכט) על מאמר רז"ל (יומא עב, ג) מעשה רוקס (שמות כו, לו) מעשה חושב (שם, א) - שרוקמין צמקום שחושבין, והבן:

7 אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות → (קידושין כג, א). יש לומר גם כן על דרך הנ"ל כשנופל לאדם צמחשצמו הרהור טוב וחשק לתורה ותפלה אל יתעצל לומר לכשאפנה אשנה, אלא מיד צזריזות ירוך לתורה ותפלה וצכן יש קיום להרהור הטוב ולהלאה, זהו שאמרו 'ולדורות'. עיין צדצרינו שם צפרשת לו (עמ' מז), ודו"ק: L

ותמה א"י זוק"ל וכי מי ראה את המלאך שעומד אצל הפתח שלא יכנס, וזה שאין תוכו כצרו צוודאי לא ראה שלא יכנס. ותירץ שהפירוש הוא כן שהמלאך הוא רוחני הנכנס בצלות בני אדם, ולזה שאין תוכו כצרו פתחו המלאך שאין כדאי לפניו לכנס לבית המדרש זה, כי הוא צעצמו יומר למדן וצריך לו רצי גדול ממנו, על כן לא נכנס, ודי למצין:

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל (שבת פג, ג). ומימה הלא ומי צהס כתיב (ויקרא יט, ה) וכו' (יומא פה, ג).

אין העוזה בא אלא על הרהור הלב (ויק"ר פרשה ז, ג). ופירוש הפשוט היא על הרהורי עצירה. ויש לומר עוד על הרהורי מצוה וכמו שאצאר, דהנה הרהור הוא דקה מן הדקה, וכמו אבן טובה שהוא קטנה צריך לצרור אותה צשמלה כדי שלא תאצד, כך כשנופל לאדם צמחשצמו איזה הרהור טוב ורעותא דלצא לעצודת הצורה צריך לעשות מיד איזה עובדה טובה ולצרור את

אלא דהנה ידוע הפירוש רש"י ז"ל על הכתוב (צראשית מז, כט) ועשית עמדי חסד ואמת, חסד שעושין עם המתים היא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול, והנה כן

שאמר לעולם אל יספר אדם בשבחו של חברו יותר מדאי. ואין ספק כי זה נאמר על המברך ועל המספר השבח ללא צורך. ודע כי כל זמן שאדם מחשב בתוך לבו שמו של הקדוש ברוך הוא או אחד מנפלאותיו. יש לפניו התעוררות כפי מחשבת מעלת החושב וזה שאמר הכתוב (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. וכשהתעוררות היא מתעורר על דבר ריק במה יברכהו והוא ראוי אל ההפך וקרוב לענין זה מה שאמר הכתוב (שה"ש ב) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ואם לא היה כח באדם לעורר הדברים לא היה משביעם שלא לעשות. ופירוש עד שתחפץ עד שתצא מן הכח אל הפועל. כלומר לא תעירו עצמכם שכן מצינו לשון עוררות בדוד אף על פי שהוא מבנין הפעיל כמו (תהלים לה) העירה והקיצה למשפטי. לא התעוררות האהבה עד שיהיה שם הדבר הראוי שיהיה התעוררות בזה על ידו. זהו עד שתחפץ שתעשה חפץ על ידי הסבה ההיא. מלשון רז"ל לאנקוטי חפצא בידיה כלומר כלי. והרבה כמו זה בלשון גמרא.

ובמדרש ר' יודן ור' ברכיה ר' יודן אמר את האהבה שאהב יצחק את עשו שנאמר (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו מהו עד שתחפץ עד שנעשה חפצו של זקן. ר' ברכיה אמר האהבה שאהב הקדוש ברוך הוא את ישראל שנאמר (מלאכי ג) אהבתי אתכם אמר ה'. עד שתחפץ מלכות של מעלה לכשתחפוץ מדת הדין מאליה אני הוא מביאם בקולי קולות ולא מעכב עד שתחפץ. ומחלוקת ר' ברכיה עם ר' יודן לפי שלא הזכיר הכתוב עוררות זו אם להפסיקה או להוסיף עליה. ר' יודן מפרש להפסיקה האהבה הנפש האוכלת. והראיה כי ציד בפיו. ולפי שנשמע לר' יודן שהוא להפסיק לכך אמר עד שנעשה חפצו של זקן כלומר שיכלו עונותיהן של ישראל בגלות. ור' ברכיה מפרש

ספר האמונה והבטחון
 אודנו מהם ל"ר נחמן
 1335
 הרמל"ן

←

ח 7 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהֵעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֹּתֶר אֶל־מֹלַךְ פְּנֵי

א ומֹלֵךְ יי עם מֹשֶׁה מִמֶּנִּי: ב מֹלֵךְ עם אַהֲרֹן וְתִימַר לָהּ בְּאֵד־קֹתֶךָ ית בּוֹצֵינֵיָא קְקַבֵּל אִפִּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַרְרִין שְׁבָעָא

לקט בהיר

רש"י

(א) מאמר זה הוא מדברי רבותינו וזכונם לצרכה בתנחומא ובמדרש רבה, ועליהם אין להקשות, כי כל דצריהם דצרי קבלה ורומ הקודש, גם על פי רוב הראו דצריהם מונח בכתובים, ולפעמים נחלה ברמו כל דהו, ואין קושיא, אך רבינו שידוע דרכו ליישר וליישב פשט הכתוב הגה מוקשה הוא מראשו לסופו, וזדפוס הראשון של רש"י נשמט כל המאמר ואינו, וכן בכתבי יד העתיקים, וכן נראה שכמה מגדולי המפרשים לא היתה לפנייהם גירסא זו ברש"י, אך הרמב"ן ז"ל מביאו בשם רש"י והקשה עליו קושיות עמומות ומסיק שכאשר חלשה דעתו של אהרן על שלא עלה דעתו להיות גם הוא משותף בגדנת לב של חנוכה המונח רמו לו הכתוב בסמיכות הפרשיות שמוכן ועומד לו חנוכה אחרת צבית שני שהיתה על ידי בניו החשמונאים לחנך את בית המקדש ולהדליק נרות חנוכה לדור דורות ואפילו בימי הגלות, ע"כ תוכן דצריו ז"ל, ומקום הניחו לי לומר עוד דבר בזה על פי פשטות, כי דבר ידוע הוא שהכל הולך אחר היסוד, ודבר אשר יסדו אותו קדושים וטהורים והתחילו בו והמשיכו לו קדושה, נקל הוא אחר"כ להמשיך קדושתו, כי כל התחלות קשות, וזה ענין החינוך שחנכו גדולי ונשיאי ישראל את המשכן, ועל זה דוח לב אהרן, שהגם שנבחר לעבוד עבודת הקודש התמידי אבל עד כדי כך לא היה ראוי לחנך ולסד את הקדושה, לזה רינה הקב"ה אותו

אור החיים

(II) ב. דבר וגו' ואמרת. לריך לדעת למה כפל לומר דבר ואמרת, גם צמלות שונות. ויהבאר על פי דצריהם ז"ל (תנחומא) וזה לשונם למה נסמכה פרשת מנורה לפרשת נשיאים, לפי שראה אהרן חנוכה נשיאים חלשה דעתו שלא היה עומהם צנוכה לא הוא ולא שבעו אמר לו הקדוש צרוך הוא חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ערב וצוקר וכו' עד כאן. הנה דצריהם ז"ל לריכין ביאור, מה נחמה זו עושה לחלישות דעתו של אהרן על חנוכה הנשיאים שלא היה צלל הלא אין מעשה המנורה מקביל לחנוכה"י, גם למה לא הניח דעתו בכל הקרבנות שהוא מקריב, תמידיו, ומוספיו, והקטורת, גם בהקרבנות החנוכה עצמה של כל הנשיאים"י הרי הוא המקריב, ולמה לא רינהו אלא צמורה,

אור בהיר

(א) שהיא עבודה תמידית ולא חנוכה. (ב) פי' קרבנות שהנשיאים הביאו הלא אהרן היה זורק דמם וכו'. (ג) פי' בשלמא אם לא היו קבועים באל לומר שכל יום כשבונה אותו יבנה בצופן שפי כל נר יהיה פונה למערבי, ואין שייכות לזיו זה בשעת עשיית המנורה, משא"כ אם קבועים אין שייך לזיו לכל יום, אלא דוקא בשעת עשיית המנורה. ולדעתי אפשר לישב שיטת רז"ל, שכמו שהיה אפשר

משלהם שאתה וערב (תנח" - צמ כתוב* צדלק שחכה שלהצת ועוד דרשו רצו היתה לפניו הו ומטיב (את הנ שנינו נוסחאות * כתיב הפעולה אשר הכ לא ימשוך ידו מן אל הפתילה וכדו נר תמיד די לרבי להדליק, א"כ לו ג"כ להעלות נר שאינו צווי כלל א (ג"א): (ד) או לזה הביא דרוש ז פועל יוצא לאחרי קולם שיש בה כ דתמיד, אכן הית

מלקחיה ואת מראה בצלצב הרי הנרות (לפורעס"י), אז לפרעם כמלק שוב ראיתי המנורות ונר מנורות לא יכ שם שכתב זה היו עשויים נ כתיב מנורות דצריו באורך, כי לא קביעי

לכפסם ולהורידם הנרות. (ד) כ מגולים, ומה גם

בוֹצִינְיָא: ג ועבד בן אהרן קָבֵב? הַמְנוּחָה יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת: ג וַיַּעֲשֵׂה

רש"י

לקבא בהיר

נר האמלעטי¹ שאינו בקנים אלא בגופה* של מגורה (מנחות ז"ח:): **יֵאָרֶוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת.** (ששה) שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים² פונים למול האמלעטי שינוי נוסחאות • בנוף של מגורה - בנוף המגורה.

שכתב שגובה אדם ד' אמות) ונריך להגביה עלמנו מן הארץ כדי שיוכל להטיב את הנרות ולהדליקם עכ"ל, ולשון הפסיקתא שעליה הכהן עומד ומדליק ומטיב את הנרות עכ"ל: (ו) חתיכה האמלעטי שבמגורה, דהיינו העמוד היוצא מן הרגלים וקוף למעלה זהו מגורה עלמנה וגופה, וכל היוצא מזדיה דהיינו הקנים הם רק ענפי המגורה כמו ענפי האילן היוצאים מזדיה, והנר דהיינו הצוף המקבל את השמן והפתילה שצראש גופה של מגורה זו פני המגורה כי משם תלך האורה וזו פניה, והיה הפתילה שבתוך נר זה מוטע קצת לצד השולחן שצד צפון של ההיכל (המגורה צד הדרום) א"כ צד צפון מן המגורה דהיינו אותה נקודה אשר נר האמלעטי מאיר אליה נקרא "מול" פני המגורה, ובמאמר הסמוך הסביר רבינו שגם ששת הנרות היו מאירות מול פני המגורה, לא לגמרי לצד פני המגורה ולא לגמרי לצד צפון (כמו הגר האמלעטי) אלא באמצע ב' צדדים הללו, כלומר ג' נרות המזרחיים היו פונים לצד צפונית מערבית, וג' המערביים פונים לצד מזרחית צפונית, וזוה מובן מה שאמר הכתוב אל "מול" פני המגורה יאירו "שבעת" הנרות, שכל ו' הנרות מאירות אל נקודה אחת שהוא "מול" פני המגורה שהוא באמצע ההיכל, סבא זו מוצא במזרחי ובגור אר"י ובחזתי זה שנראה צעיני להיות פשוט ובלי דחקות, גם המשכיל לדוד כתב קרוב לזה, ועיין עוד במפרשים ותמצא סברות רבות איש איש לפי דרכו: (ז) כן הוא בספרי שלפנינו שלשה (מאירים) כלפי מזרח ושלשה כלפי מערב ואחת באמצע עכ"ל, וכן הוא בתרגום יב"ע כל קביל אפי מנרתא יהון מנארין שבצמתי בזניא תלת לקבל רוח מערבא ותלת לקבל רוח מדינחא וצביעא בצמיעאה, א"כ סבירי להו שהמגורה היה עומד

אור החיים

לרמוז הנזכר אין נכון להביא צית ה' אלא דבר מחוקק ונכון שבמגורות. ובדרך רמז ירמוז ב' נרות לאומות העולם שהם ע' אומות כל אחד ירמוז לכלל העשירי, ורמז כי כולם מאירים לנוכח המערבי³ שהם ישראל שהם צחינת המערב כידוע ליודעי חן, ורמז גם כן שכולן כלים ונר ישראל לא יכבה⁴, ותמצא שהארת הנרות אינו אלא צלילה והוא סוד הגלות שנקרא לילה, מה שאין כן בצוא זמן הישועה המתיחס לה בקר כתיב (ישעי' כ"א) אחא בקר וגו' יכבה נר האומות וישאר מכללותם נר ישראל שהוא הולך ואור עד נכון היום, גם רמז במצות הדלקת הנרות שיכוין המדליק בהדלקתם שתהיה הארתם למול פני המגורה שהכל יהיו לאורכי ישראל

המתייחס להם שם פנים כידוע למצוינים: **ג. וַיַּעֲשֵׂה כֵן וְגו' כְּאֵשׁ וְגו'.** נריך לדעת למה הולך לומר אל מול פני וגו' ולא הספיק במאמר ויעש כן וגו'. עוד חזר לומר כאשר לוח וגו' והוא המאמר עלמנו שאמר ויעש כן וגו', יכוין לומר על זה הדרך, אומרו ויעש כן כנגד פירוק הנרות וקינוחם כדי שתהיה כחדשה שזו יולדק החינוך כמו שאמרנו, ואומרו אל מול פני וגו' כנגד סדר הנחתם שיהיו פיפיותיהם אל מול פני וגו' ואומרו כאשר לוח לצד שהדיבור היה ציוס⁵ ותצא לומר שאז בזמן שנלעו עשה מעשה האומר, לזה אמר כאשר וגו' לו' שעשה בזמן שזוה ה' שהיא צערב, והגם שאמרנו כי ישנה להדלקה ציוס צנר

אור בהיר

(ג) ענין זה ע"ג, הלא רק ששת נרות היו מאירים נוכח המערבי, ובאמת גם בספוק עלמנו קשה לפי רש"י ז"ל דכתיב יאירו שבעת הנרות, ועיין במפרשי רש"י. ואפשר לומר שמאחר שדבר זה הוא רק רמז ולא פשט די מה שמרמוז הענין בלשון הכתוב "יאירו שבעת הנרות" הגם שבפועל אינו כן, כי בפועל אי אפשר לעשות הרמז, שאין לעשות ח' נרות שצריך להיות אמלעי. (ד) כמו שהנר מערבי היה דולק גם ציוס. (ה) שכלל גדול הוא שלא דיבר ה' עם משה אלא ציוס. וגם זאת ידוע שמהם והארץ לא שהו אפי' רגע מלעשות

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

יב רבינו הנגאל

12

[טורף ב]

ותי קשו קראי אחריו
יבין רבא לוי סמא
לבל לקריה בעלמא
הירובת ירש לוי
למלכות ארביס
למלכות על בעלמא
מפריסות בעלמא
לכריב כל כי שמעמא
בזר מחייב שמלכות
ש א י ג ר איות
להויס אלא שמלכות
כלבד וכן בעלמא ביון
שמעמא בירויס נים
ובירויס שפירמאן סן
המלכות סה דה
תורה אבילה מרובה
שמתיח ס' ה' תשרי
כש שו בר ככה
רביעות וטכר רביעות
היון יין כלבד איח

אתה מטיל קנאה. ואית למיך
לעיל הראוי לגינה לגינה
הראוי לחצר לחצר ח'כ אתה מטיל
קנאה בספורה י'ל דכפולה ליה
דכון שלף סו רואף זכ את זה לנכף
קנאה: **בדת** של תורה אבילה
מרוכה משקיות עממותו סמיין
היטו בחולק יותר מרואי :

הניא גמי הכי דכשנת נכודלנר וואיל מרודך נבלעה שנה: עוד שנה אחת לבלב. (י) הכי איתא כקדר עולם ציה נלילה קטיל נלשנר
מלכא דריוס מדהא קטיל מלכותא הרי שנעיס שנה מיוס שמלך נכודלנר שנעיס חקר אתה מיוס שמינש יהוקיס ועוד שנה אחת לבלב
למלכות שנעיס שנה משלטו על ישראל ועמד דריוס והשלמה ואחריו כשנה אחרת מלך כורש נבלב ועסקדו פקדה נמקמת שאמר מי כנס
מבל עמו יהי אלהיו עמו ויעל וגו'. למדנו מצריחתא זו כשמת נלשנר לא היו למינוס יהוקיס אלף שנעיס חקר אתה ולאחנתו מנינו למעלה
שנעיס שנה מ'ה דנכודלנר וכ"ג תורה אור
לחיל מרודך ושלנה דלשנר הרי
שנעיס מקוטעותהו: בינותו בספרים.
לשון ספירה ותשכון: כתיב לפי
מלאות לבלב. שנעיס שנה אפקוד
אתכס כספי ימיה: וכתיב: כספי
דניאל למלאות למרבות יושלס
שנעיס שנה מקספי השנים אשר היה
דבר ה' אל ירמיה הנבוא: לפקדה
בעלמא. (ס) ואמר לפי מלאות נבלב
שנעיס שנה אפקוד אתכס וכן היתה
שנפקוד בשנה אחת לכורש מלך
פרס שהיא שנת ע"א למינוס יהוקיס
שנעיסה נבל על ישראל: משיח.
(ל) נמשח כנו שנת המנשה: קובל
אני לך כו'. והכי קאמר סה אמר
ה' למינוס (י) לכורש אשר המוקמי
צינטו וגו' הוא יבנה את ביתי. חרי
קראי כמיני דסמיני אהדי. ויטקוד
טעם מוקדסו על דרש והספיק
שאלן לך טעם וזקא נמקדא שאלן
סגול נה אחרי וכלן ננקד למשיחו
נזקקא ולכורש ננקד נמחלך
הפרישו ולתקו מעם למשוח: מי
בכס מכל עמנו וגו'. והוא עלמא לא
נשולד נבדרי: כתיב פרס ומדי
הפרתמים. סמן הפרתמים אלל מדי
וכמיני למלכי מדי ופרס סמן מלכי
אלל מדי: בגדי כהונה. שהיו
נידו סס נבדי סהן גדול (ס) שהניאן
מירושלים: פיקח היה. שהקיס
משהה הרקוקיס יותר ממשהה בני
עיר: שהשתחו לאלם. צימיו נכודלנר:
אין משהה פנים יש בדבר. לך וכו'
לנס: הם עשו לפנים. מרלה: חרי
חרי. מעשה מנחם. מללכת המנוגות
היתה עשויה נקיס נקיס: מילה
לבנה. חור לשון חור: הראוי לכסף
כו'. מנחם וזכור כקדוש שר הראוי
לזהב לזהב וזכור לכסף: מתחוטטות
על בעלמא. רלמה עשה להם נכודלנר
מטעות כומר שלף על לדי חס
אלף נטורח שמחטטוס ומחוריס
נעליהן אחריהן על שמולין אומן
נדימס יקרים: וכן הוא אומר.
שהמקדא משנת אלכניס יקרות ואומר
(ס) על נטיות הריכה סן נלף כי אלני
מר מחטטוסות על אלמנתו. והכמוס
מנזר לישלל לעמד לנזח שיהיו
משונין ויקרים פין האומות כלכני
מר המתנסוסות: דדי דדי. שורות
שורות סני. וסוחרת לשון סחור
סחור: כזהרים. והכי וסוחרת
לשון סקדא הוא: שקרא דרור
לכל בעלי סחורה. עשה נחח רוח
לנני מלכותו להעביר מן מכס של
סוחרין: הראשונים. כומר נלשנר
ואחוריו: כדת של תורה. אכילה
זו ולא ימכרוהו [ולא ישמחהו] אלף

הניא גמי הכי ועוד שנה אחת לבלב (ה) אחת רבא לביב
ועמד דריוס והשלמה אמר רבא אף דניאל
למלכו אני דניאל בינותי בספרים מדקאמר
בינותי מכלל דמעיה מ"מ קשו קראי אחריו
כתיב מלאות לבלב וכתיב לחרבות ירושלם
אמר רבא לפקדה בעלמא והיינו דכתיב
כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ
נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות
לו בית בירושלם (ג) דרש רב נחמן בר רב

הניא גמי הכי ועוד שנה אחת לבלב (ה) אחת רבא לביב
ועמד דריוס והשלמה אמר רבא אף דניאל
למלכו אני דניאל בינותי בספרים מדקאמר
בינותי מכלל דמעיה מ"מ קשו קראי אחריו
כתיב מלאות לבלב וכתיב לחרבות ירושלם
אמר רבא לפקדה בעלמא והיינו דכתיב
כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ
נתן לי ה' אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות
לו בית בירושלם (ג) דרש רב נחמן בר רב

מזמור רש"י
איהו בקרי ואחתיה
כחרי וכוני
בין אלה הוא אלף שלף
נרולס ואלו קטנים
לומר כמה שהוא שוקם
היא מוקדסו (מטה י).

וכן המצח עתה
ענין חס ח' כס רבני
ע"ס

כורש משיח היה אלא א"ל הקב"ה למשיח קובל אני לך על כורש אני אמרתי
הוא יבנה (ג) ביתי ויקבץ גליותיו והוא אמר מי בכס מכל עמנו ויעל: *חיל
פרס ומדי הפרתמים וכתיב למלכי מדי ופרס אמר רבא אתניי אתנו בהדרי
אי מיון מלכי מיניכו איפרכי ואי מיניכו מלכי מינו איפרכי בהראותו את
עושר כבוד מלכותו (ז) א"ר יוסי בר הנינא מלמד שלביש בגדי כהונה כתיב
הבא יקח תפארת גדולתו וכתיב התם לכבוד ולתפארת ובמלאות הוימם
האלה וגו' רב ושמואל חד אמר מלך פיקח היה וחד אמר מלך מיפיש היה
מאן דאמר מלך פיקח היה שפיר עבד דקריב רחוקא ברישא דבני מאתיה
(ס) כל אימת דביעי מפיס לחו ומאן דאמר מיפיש היה דאיבעי ליה לקריבו
בני מאתיה ברישא דאי מרדו ביה הנך (י) הני הוו קיימי בהדיה (י) שאלו
תלמידיו את רשב"י מפני מה נתייבשו שונאיהן של ישראל שבארתו הרור
כליה אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנהנה מסעדתו של אוהו רשע
(י) אם כן שבשפשי יתרו שבכל העולם כולו אל יתרוגו אמרו לו אמור אתה
אמר להם מפני שהשתחו לאלם אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר אמר
להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמיהן אלא לפנים
והיינו דכתיב כי לא ענה מלכו בגת בחצר גנת ביתן המלך רב ושמואל חד
אמר הראוי לחצר לחצר הראוי לגינה לגינה הראוי לביתן לביתן וחד אמר
הושיבן בחצר ולא החזיקהו בגינה ולא החזיקהו עד שהכניסו לביתן והחזיקהו
במתניתא תנא הושיבן בחצר ופחה להם שני פתחים אחד לגינה ואחד לביתן
הור כרפס ותכלת מאי חור רב אמר חרי חרי ושמואל אמר מילה לבנה
הציע להם כרפס אמר ר' יוסי בר הנינא כרים של פסים על גלילי כסף ועמודי
יש משותף זהב וכסף תניא ר' יהודה אומר הראוי לכסף לכסף הראוי לזהב
לזהב אמר לו ר' נחמיה א"כ אתה מטיל קנאה בסעודה אלא הם של כסף
ורגליהן של זהב בהם וישש א"ר אסי אבנים שמחטטטות על בעלמא

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

ח' כס רבני
ע"ס

דעות הביה

(א) כלל ויער שנה אחת
ש' נבל ועוד וכו' ואף
דלפניו וכו' וכו' כספיה
מספר המים המ' סוף
דבר ה' אל ירמיה נבוא
למלאות למרבות יושלס
שנעיס שנה מקספי השנים אשר היה
דבר ה' אל ירמיה הנבוא: לפקדה
בעלמא. (ס) ואמר לפי מלאות נבלב
שנעיס שנה אפקוד אתכס וכן היתה
שנפקוד בשנה אחת לכורש מלך
פרס שהיא שנת ע"א למינוס יהוקיס
שנעיסה נבל על ישראל: משיח.
(ל) נמשח כנו שנת המנשה: קובל
אני לך כו'. והכי קאמר סה אמר
ה' למינוס (י) לכורש אשר המוקמי
צינטו וגו' הוא יבנה את ביתי. חרי
קראי כמיני דסמיני אהדי. ויטקוד
טעם מוקדסו על דרש והספיק
שאלן לך טעם וזקא נמקדא שאלן
סגול נה אחרי וכלן ננקד למשיחו
נזקקא ולכורש ננקד נמחלך
הפרישו ולתקו מעם למשוח: מי
בכס מכל עמנו וגו'. והוא עלמא לא
נשולד נבדרי: כתיב פרס ומדי
הפרתמים. סמן הפרתמים אלל מדי
וכמיני למלכי מדי ופרס סמן מלכי
אלל מדי: בגדי כהונה. שהיו
נידו סס נבדי סהן גדול (ס) שהניאן
מירושלים: פיקח היה. שהקיס
משהה הרקוקיס יותר ממשהה בני
עיר: שהשתחו לאלם. צימיו נכודלנר:
אין משהה פנים יש בדבר. לך וכו'
לנס: הם עשו לפנים. מרלה: חרי
חרי. מעשה מנחם. מללכת המנוגות
היתה עשויה נקיס נקיס: מילה
לבנה. חור לשון חור: הראוי לכסף
כו'. מנחם וזכור כקדוש שר הראוי
לזהב לזהב וזכור לכסף: מתחוטטות
על בעלמא. רלמה עשה להם נכודלנר
מטעות כומר שלף על לדי חס
אלף נטורח שמחטטוס ומחוריס
נעליהן אחריהן על שמולין אומן
נדימס יקרים: וכן הוא אומר.
שהמקדא משנת אלכניס יקרות ואומר
(ס) על נטיות הריכה סן נלף כי אלני
מר מחטטוסות על אלמנתו. והכמוס
מנזר לישלל לעמד לנזח שיהיו
משונין ויקרים פין האומות כלכני
מר המתנסוסות: דדי דדי. שורות
שורות סני. וסוחרת לשון סחור
סחור: כזהרים. והכי וסוחרת
לשון סקדא הוא: שקרא דרור
לכל בעלי סחורה. עשה נחח רוח
לנני מלכותו להעביר מן מכס של
סוחרין: הראשונים. כומר נלשנר
ואחוריו: כדת של תורה. אכילה
זו ולא ימכרוהו [ולא ישמחהו] אלף

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

וכן הוא אומר (ח) אבני נזר מתנסוסות על אדמתו ודר וסחרת רב אמר דרי
דרי ושמואל אמר אבן טובה יש בכרבי הים ודרה שמה הושיבה באמצע
סעודה ומאירה להם כזהרים דבי רבי ישמעאל תנא שקרא דרור לכל בעלי
סחורה והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים משונים מיבעי ליה אמר רבא
יצתה בת קול ואמרה להם ראשונים כלו מפני כלים ואחם שונים (ב) בהם
יוון מלכות רב אמר רב מלמד שכל אחד ואחד השקדו יין שגדול היטבו
בשנים והשתיה כדת (*אין אונם) מאי כדת א"ר חנן משום ר"מ כדת של
תורה מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה אף סעודתו של אוהו רשע
אכילה מרובה משתיה אין אונם אמר רבי אלעזר מלמד שכל אחד ואחד
השקדו מיין מדינתו לעשות כרצון איש ואיש אמר רבא לעשות כרצון
מדרכי והמן מדרכי דכתיב איש יהודי המן איש צד ואויב גם ושתי
המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות בית הנשים מיבעי ליה אמר
רבא שניהן לדבר עבירה נתכוונו היינו דאמינו אינשו *איהו בקרי ואחתיה
בכוציני

ח' כס רבני
ע"ס

גליון הש"ס

גמי שאלו תמידיו. עי.
מדרש שר הש"ס בספיק
זאת קומתו דתתא למכר:
ש"ס סה על ש"ס אלף
לפנים. עי מהדריין דף
סח ע"ס. ועי ש"ס דף
ע"א שמי ד"ה סחורה:

ש"ס ד"ר כמיהס וכו' (שון סחורה הוא. עי' לקחן דף יג
ע"א שמי ד"ה סחורה)

ש"ס ד"ר כמיהס וכו' (שון סחורה הוא. עי' לקחן דף יג
ע"א שמי ד"ה סחורה)

ש"ס ד"ר כמיהס וכו' (שון סחורה הוא. עי' לקחן דף יג
ע"א שמי ד"ה סחורה)

ש"ס ד"ר כמיהס וכו' (שון סחורה הוא. עי' לקחן דף יג
ע"א שמי ד"ה סחורה)

ש"ס ד"ר כמיהס וכו' (שון סחורה הוא. עי' לקחן דף יג
ע"א שמי ד"ה סחורה)

שבע. כשה
דקדוקו והיא
ס אלף כסו
שליש. והיא
היא השנה
שנע לכינס
ויקיס (עריין)

בכה"ג לא יולד מודה צע"ז כמ"ש לעיל בשם רמב"ן זה
 הי טענת מרע"ה. ודחיב לו הקצ"ה אתה אמרת וכן
 לא יאמינו לי ואחז"ל [מ"ק י"ח:] כל הנחמד על דבר
 ולא אפקוהו אריבם לקלא חלא נחמד נהי שהמעשה שקר וזה
 חמד בכשרים מ"מ עכ"פ הרבה זה בעצירה זו דל"ה
 לא הי נחמד, והנה מרע"ה חמד ישראל וכן לא יאמינו
 נהי שחמד בכשרים ונעטש על זה שחמד בכשרים שהם
 מאמינים בני מאמינים והאמינו כדכתיב ויאמן העם, מ"מ
 מדהשד מרע"ה ש"מ הי זמן אי במלרים מכה קושי
 צרת השיעבוד הרבה לפרוק עול אמונת אבותם ולשנות
 שמה ולשונם ומלבושיהם חלא שוב בעתו צה' ולא עשו
 כן ועי"ז חשד משה ואמר וכן לא יאמינו לי מ"מ מוכח
 ממרע"ה עלמו שכבר פ"ח הרבהו בזה וא"כ אפשר שוילדו
 בנים וימנוד דור אחר שיעשו כן בפועל כמ"ש לעיל בשם
 רמב"ן על פסוק שרש פרה ראש ולענה וא"כ יפה חשש
 היום ואמר איני זו ואינו שוקע משום הלל ישראל וכו'.

רשע שנהנו דייקא, וליכא להקשות שבשון יהרונו ולא של
 כל העולם כלו י"ל דכל העולם בנה שנהנו ושמחו, דאין
 לומר שדנו לכף זכות שאכלו פחות מכשיעור, ז"ל דרשב"י
 ק"ל כ"ש למלקות וליכא שום אופן זכות ואפ"ה נהנו וע"כ
 נתחייבו כולם — ואמנם תלמידיו הוה ס"ל כהלכתא
 דבעי שיצורה למלקות וא"כ הדרה ק' שבשון יהרונו וכו'
 אע"כ נושם שהשתחוו לנלס גע"ז ממש הוה ולא אנדרטי
 בעלמא — והנה לכאורה עכ"פ על אכילה גופי' י"ל לחו כולי
 עלמא דינא גמירי ורוב נשים ועמי הארץ אינם יודעים
 לחלק בין כ"ש לשיעורא וסדרו כיון שגאנסו לאכול מה לי
 מטע או הרבה ואי משום שגת תלמוד עולה זדון מ"מ
 נהי שגג גמור לא הוה מ"מ כמזיד ממש נמי לא הוה,
 ואי משום שהאונס הי' ברעונו ונהנו מן האונס, נמי
 כינא נהי דאונס גמור לא מיהשב מ"מ רלון גמור נמי לא
 הוה, והיינו דאמרה אסתר שמא אתה דן על השוגג כמזיד
 ועל האונס כרלון פי' על אותו שוגג שהוא כמזיד היינו
 שגת תלמוד, ועל אונס שהוא כרלון היינו שנהנו ונתרנו
 באותו אונס, מ"מ לא יתכן לדונו כמזיד ורלון ממש. L

777 בפ"ק דמגלה [ט"ו:] כשהגיעה אסתר לבית הללמים

כשתלקה ממנה שכינה חמרה רבש"ע אלי אלי למה
 עזבתי שמה אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרלון. וילד ח"ך
 ס"ד שידון ח"י אונס כרלון וכתי' ולעטרה לא תעשה דבר.
 ועוד בשלמא אונס ח"י חבל שוגג מאי איכא למימר מי
 הי' כחן שוגג — בתחלה ניישב מאחז"ל ידוע שאלו תלמידיו
 את רשב"י מפני מה נתחייבו וכו'. ובמס' פסחים [י"ג:] להד
 מ"ד ר"ש שנה מעשה דתודום איש רומי החס ודרשחו מה
 ראו חגי' מיישאל ועוזרי' שמסרו עלמן לכבשן וכי' חוסי'
 משום דס"ל דהללס הי' רק אנדרטי ולא עי"ז. והקשה בפי'
 יד דוד להך אמורא דק"ל ר"ש חני הך ברייתא וכו' לר"ש
 שלא היה עי"ז חלא אנדרטי של מלך ח"כ סתר רשב"י
 עלמו דהבא אמר שנתחייבו בניה שהשתחוו לנלס הוה
 ותי' דהוה אמורא ס"ל כד"ה במדש דתלמידיו חגרו על
 שהשתחוו לנלס ורשב"י אמר על שנהנו מקשודתו של אותו
 רשע — אומר אי לפי אותו הגרסא יש ליישב מחלוקתם.
 דלכאורה לק"מ קי שבשון יהרונו ולא שכל העולם
 שהרי לא אמרו שנגעשו מפני שאכלו שאפשר הי' אונסי'
 מפני רלון המלך ח"ך מפני שנהנו שהי' להם להטער
 על שחירט להם אונס כזה והם שמחו ונהנו שנתכבדו לישב
 בקשודתו של אותו רשע. ע"ד שאני רגיל לפרש על הטא
 שחטאו לפניך באונס וברלון פי' שטלה לרלון לפניו האונס
 שנאנס להטוא, והי' דכותיה, ומנילא י"ל שכל העולם
 חטאו בזה בהגיע סיפורי דברים בכל הפולות ישראל הי'
 להם להטער על שאחיהם שבשון עבדו תורות חלפו חק
 ונאנסו לעבור על דברי תורה, ולא כן הי' חלא שנהנו
 ושמחו על שזכו אחיהם ליסב במציבת רשע וקשודתו שניעשה
 על שמחת חורבן בהמ"ק ועל שנהנו כל העולם נעטשו
 ונתחייבו כל העולם, ולק"מ קי שבשון יהרונו — חלא
 דייל מה שנהנו כל העולם מפני שדנו לכף זכות את
 אחיהם שבשון בודתי' לה עבדו עזירה ואכלו פחות פחות
 מכשיעור והמתינו בין אכילה לאכילה כדאי אכילת פרס
 וטעו בדריש לק"ש ח"י שיעור מותר מן התורה ואין כחן
 עזירה ויש כחן הנאה שמלאו חן בעיני המלך ולא חטאו
 כ"ח חכמי' שופן חלא עשו כן חלא חללו כשיעור צנת אי'
 גמלא קשה שבשון יהרונו ולא שכל העולם, וכבוא חל
 המכוון בעז"ה דרשב"י לשיעור דס"ל צפסחים ח"ג ע"כ
 ס"ל דאנדרטי הי' וא"כ ע"כ לא נתחייבו כליה על
 שהשתחוו לנלס ופי' אמר משום שנהנו מקשודתו של אותו

בתוב [תהלים י"ח] זכחי אקים רוח נשברה לב נשבר
 וכדסה אקים לא תצוה הטיבה ברלונך את ליון
 תבנה חומות ירושלים או תחסון זכחי לרק עולה וכליל אז
 יעלו על מונחך פרים. י"ל טובה כיון שכבר אמר זכחי אלקים
 רוח נשברה מה לריך להוסיף ולכפול לב נשבר וכדסה לא
 תצוה פשיטא כיון שאו הם זכחיו פשיטא שלא יבזה אותם.
 ותו מ"מ הוסיף צפיפה ואמר וכדסה וברישא לא קאמר
 לא רוח נשברה ולא הזכיר דכחית רוח. עוד י"ל אז
 תחסון זכחי לרק עולה וכליל מה הסר המקרא עד שהוסיף
 אז יעלו על מונחך פרים ונהי לי פרים או כצפים, אי'
 המרבה ואי' הממעט כדפריך פ"ב דשבועות אקרא דחמניה
 ואעמידה שתי תודות גדולות. לבוא אל המכוון בעז"ה
 אומר, מלך אי' הי' שהסקס לפשו והמד חלקת שדה קטנה
 סמוך לספר שלו שהיה שייך למלך אחר ולא רצה לתתו
 לו ושלה היילותיו ללחוס ולכבוש במלחמה ושי' שרי לכהות
 עשו מלחמה עד להפליא ונכנסו בצבנה עזומה למלחות
 רלון מלכס ולא עלתה בידם, והמלך שהיה חסיד אעפ"י
 שלא פעלו כלום מ"מ ידע מעשיהם להפליא אשר עשו ע"כ
 בצבוס ממלחמה העשירי עושר גדול וכיבדס כבוד גדול.
 האחד מהם שמה שמה גדולה על שזכה למלוא חן בעיני
 המלך ושעשה ראונו בכל היכולת האפשרי, והודה למלך
 הודאה רבה על כבודו ומתנותיו, ואך השני לא שת לבו
 לכל זאת ונתעלב חל לבו ולא הודה למלך על מתנותיו
 ועל כבוד שכיבדו והיה נראה כמבזה למלך. אמנם המלך
 היה חכם וחסד הבין האמת כאשר קופו הזכיה, כי
 אח"כ נכנס המלך עלמו והגר חרבו וילא למלחמה וכבש
 חלקת השדה ההיא וכשונו ממלחמה או שמח שר לבא
 ההוא ואז הודה על כל כבוד שנעשה לו מאז אעפ"י
 שבמלחמה של עכשיו לא הי' לו יד ושם מ"מ שמה עתה
 בשמחה יתירה והקריב עתה תודתו באומרנו לשעבר אעפ"י
 שנתכבדתי כבוד גדול מהמלך מ"מ איך אשמח ואגיל בראותי
 המלך נתעלב על חלקת השדה ההיא ואם מלצר הוא
 מ"מ המלך חשבה לרצ וטובה היא בעיניו ואינו מתישב
 בדעתו ואיך אשמח אני, אך עכשיו שנתחשבה דעתו של
 מלך ועשית ראונו צו אשמח צו אגיל ואתן הודה על
 העבר — פרים טובה להנמשל כאמר, אחז"ל [מגילה י"ד:]
 איך אומרים הלל צפורים משום קריאתה זו היללה ועוד

היינו תמיד אתה בבחינה של יציאת מצרים.

ובזה פירשתי את הכתוב (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, היינו הנדך יכול לבוא לידי ידיעת הבורא, אם תדע כי אני הוצאתיך בכל יום ובכל שנה מארץ מצרים, ולכן לא כתוב "אנכי... אשר בראתי שמים וארץ".

ולפיכך יש לומר, כי יש עוד דרך לבוא לידי אמונה, היינו על ידי קבלה - איש מפי איש, וכל אב מצוה לבנו,

ושלשלת זו נמשכת עד הר סיני, כי הקב"ה פתח השמים וכל תהום, להראות כי אין עוד מלבדו (רש"י דברים ה, לה). וזה שאומרת הגמרא הנ"ל, כיון ששמעו אומות העולם את הדיברה של "אנכי", אמרו, לכבוד עצמו הוא מדבר, היינו למען אמונה בו, כי הם גם כן מצווים על זה, והיא אחד מזו מצוות שניתנו לבני נח. אבל לאחר ששמעו את המצוה: "כבד את אביך ואת אמך", אשר משמעו כי יכול האדם ללמוד אמונת ה' גם מן הקבלה של האב, חזרו והודו לדיברות הראשונות.

פרשת בהעלותך

7 ←

בהעלותך את הנרות (ח, ב). מובא במדרש (במדבר רבה טו, ב), לפי שחלשה דעתו של אהרן שלא היה בחנוכת המשכן, לא הוא ולא שבטו, אמר לו ה' מצוה, שתהיה גם בזמן שאין בית המקדש קיים - עיין ברמב"ן, כי זה מרמז על נרות חנוכה. הענין נראה, כי יש עובד ה' במה שהוא מצווה, אבל יותר היה נוח לו אם לא היה נצטווה בה, מה שאין כן האוהב ה' בכל לבבו, לבו ירע אשר חבירו נצטווה והוא אינו זוכה לעבוד בזה את השי"ת, והנה אהרן הכהן שהיה צדיק עובד ה' מאהבה, הציקתו רוחו אשר לא זכה להצטוות בחינוך המשכן, על ידי זה

זכה, שגם בני בניו החשמונאים היה להם טבע השתוקקות הלזה, ששתקו על הצרות שעברו עליהם ולא מסרו נפשם על סבלותיהם, עד שהיוונים בטלו אותן מעבודת בית המקדש, אזי מסרו נפשם על זה שנדחו מעבודת ה', אף שאונם רחמנא פטריה, אף על פי כן נשאו נפשם בכפם במסירת נפש - מה שאין כן אילו היו מכת א' הנ"ל, לא היו חוששים על מניעת המצוות. וכמו שכתב מרן החתם סופר זצ"ל, על הטא שחטאנו לפניך באונם וברצון, היינו כי היה לי רצון שיהיה לי אונם, שעל ידי זה אפטר מהמצוה. והראה הקב"ה לאהרן הכהן, שזכותו תגן על בניו,

→

שגם הם ילמדו ב השתוקקות לעבודה עצמם לי גם יש לומר, שחלשד שהמשכן עדות ד בישראל, ואולי בגל שעל ידו תשרה השכ שחוא זוכה להדליק עדות היא שהשכי כדאמרינן בגמרא ע הכתוב (ויקרא כד, ג) נ יערוך, עדות היא לו שורה בישראל - זו לו הקב"ה, כי הענ בזמן שאין בית המי חנוכה שנעשה נ שניתוסף השמן של הראנו השי"ת, ושהשכינה י

עך ירכה עד פרו יש לרמז כ באבות (ו, ד) פת במשורה תשתה ו צער תחיי וכו', וז לתורה אור, ואמו סיני ועוקר הרים - הוא הבקיאות, והיו הבסים שעליה נ הרמז, עד ירכה -

ספר דברי אברהם
הש"ס
זכ"י

חובל"ר חיים אברהם ארנסטין זצ"ל
בתיק החתם סופר

פרחה - היא החריפות, מקשה היא, שהכל נקנה רק על ידי יסורים והקושי, כאשר הראה ה' את משה, שהיה עם ה' בקבלת התורה - שלא אכל ולא שתה, כן עשה את המנורה, שכן היא קניית התורה, כי על זה מרמזת המנורה.

קח את הלויים (ת, ו). עיין רש"י ז"ל, קחם בדברים, אשריכם שזכיתם להיות שמשים למקום. יש לומר כמו שכתבו חז"ל באבות (ד, טו) והוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים, והנה לכאורה היה מקום לומר, שהלויים לא יתמצו להיות עובדים במשכן וישראל ישבו לבטח באהליהם, על כן אמר הקב"ה, שיקחם בדברים, אשריכם שזכיתם להיות שמשים למקום, שהעבודת שלכם היא רק להשי"ת, ואף שאתם רק שמשים, מעלתכם גדולה, כמו שאמרו (שבועות מו), עבד מלך - מלך.

* קח את הלויים מתוך בני ישראל (ת, ו). ויש לומר על דרך שפרשתי כבר בפרשת קדושים, שקדושת בני ישראל היא, שיהיו חברים ביחד, ואיש את רעהו יעזרו, גם ילמד עם חברו, ולא שיפרשו עצמם מכל העולם הזה. וזו הכוונה גם כאן, שהקב"ה צוה למשה רבנו ע"ה, לקחת את הלויים ויקדש אותם "בתוך בני ישראל", היינו שישארו בתוכם ויורו להם

שגם הם ילמדו מדרכיו להיות להם השתוקקות לעבודת הבורא, ולהביא עצמם לידי חיוב. גם יש לומר, שחלשה דעתו של אהרן, לפי שהמשכן עדות הוא שהשכינה שורה בישראל, ואולי בגלל חטאו אינו זוכה שעל ידו תשרה השכינה, אמר לו הקב"ה, שהוא זוכה להדליק הנרות, וגם עבודה זו עדות היא שהשכינה שורה בישראל, כדאמרינן בגמרא שבת (דף כ"ב ע"ב) על הכתוב (ויקרא כד, ג) מחוץ לפרוכת העדות יערוך, עדות היא לבאי עולם, שהשכינה שורה בישראל - זו נר מערבי וכו', ואמר לו הקב"ה, כי העבודה שלו קיימת גם בזמן שאין בית המקדש קיים, דהיינו גם חנוכה שנעשה על ידי חשמונאים, שניתוסף השמן של המנורה, אשר בזה הראנו השי"ת, שמעשיהם רצויים ושהשכינה שורה בתוכם.

עד ירכה עד פרחה מקשה הוא (ת, ד). יש לרמז מה שאמרו חז"ל באבות (ו, ד) פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן חיי צער תחיי וכו', והנה המנורה מרמזת לתורה אור, ואמרו חז"ל (הוריות יד.) סיני ועוקר הרים - סיני עדיף, שהעיקר הוא הבקיאות, והיא נקראת ירך, שהיא הבסיס שעליה נשען החריפות, וזה הרמז, עד ירכה - היינו הבקיאות, עד

יני, כי
הראות
זה. וזה
ששמעו
יאנבי",
נו למען
על זה,
ני נח.
בד את
י: יכול
לה של
ונות.

ז להם
זצרות
ע על
אותן
עם על
חמנא
בכפם
'מכת
זניעת
סופר
:אונם
יה לי
זראה
בניו,

דברי עונות נברו מני פשעינו אתה תכפרם. (תהלים סה, ד)

נראה בוודאי ויודי הוא מצוה דאורייתא (כן הוא ברמב"ם פ"א מהלכות תשובה ה"א), והמצוה לפרט העונות, אבל אם אינו יכול לפרט העונות אז צריך על מה שאינו ידוע לכלול את עצמו בתוך שאר ישראל המתוודים ומודים באמת לפני היודע כל תעלומות יתברך שמו. והיינו דברי עוונות גברו מני, שאיני יודע איכותם ומהותם וכמותם, אז אני מתפלל רק בדרך כלל, פשעינו אתה תכפרם.

ועוד יש לומר בס"ד על דרך דאיתא בספרים הקדושים (כ"ה בחובת הלבבות שער הכניעה פ"ז) כשמדבר לשון הרע אז כל מצותיו הולכים אל האיש המדבר עליו, ולהיפך העוונות של הנדבר עליו הולכים אל המדבר רח"ל, ומעתה איכה אוכל להתוודות די חובתי, הלא ח"ו על ידי דיבור של לשון הרע בלבול רב ותערובת עצום נתהווה על ידו. והיינו דבר"י עוונות גברו מני, רצ"ל העוונות שעשה על ידי הדבור ודברי עוונות של האחרים, ועל ידי כך צריך בעל כרחי אני להתפלל בעד הכלל, פשעינו אתה תכפרם, שיתכפרו ממילא גם העוונות של הנדברים עליהם יב.

(שבת מיהודה "החדש" להגה"ק רבי יהודה גרינוואלד ז"ע אבד"ק סאטמאר בחי' לתהלים)

7 על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון.

...וכמו שכתב מרן החתם סופר זצ"ל על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון, שהיה לי רצון שיהיה לי אונס שעל ידי זה אפטר מהמצות.

(דברי אברהם להגה"ק רבי חיים אברהם ארנשטיין זצוק"ל אבד"ק בארדיוב, פ"ר' בהעלותך. עיין דרשות חת"ס ח"א דף קס"ו ע"א ד"ה בפ"ק)

נב. א"ה, עיין להלן בחי' על קהלת ג' ט"ז - י"ח.

על חטא שחטאנו לפניך

לפניך הפירוש על פי העובדא שם ממאכלי איסור וכו' לרצונו גבינה של נכרים, ועל זו חטא שחטאנו לפניך "באונס", (בינה לעתים להגה"ק רבי יצחק ו

נג. א"ה, ז"ל הגאון הצדיק רבי אב בהג"ה שבספרא דמר אביו הגד ד"ה כי אם החרש תחרישי וכו':

אמר אברהם, כפי" הח"ס ז"ל י"ו "מכל מצות ה' אשר לא תעשנה", כ ע"א) בהמתן של צדיקים אין הקב"ה בדרשה לשבת שובה תרל"ט לפ"ק ל - מזיד. ומביא מעשה נוראה מס' הז לאור עולם). עכ"ל.

והנה אכן זכינו בעז"ה לאורו בו של הגה"ק בעל וידבר משה ז"ע

...ומעשה ראיתי בס' האשכול, אחת ב' אנשים על הספינה, והנה רו הלחם אזל מכליהם. ואחרי איזה ימי חנו וילכו העירה, והנה הנם במדינת וילכו באשר הלכו כי היו עטופים בו ובבואם לבית מושב בקשו אוכל לכ וישתו ותשב נפשם אליהם. והיה אחר שלו ללכת לדרכו לביתו ויתן לו תו ויאמר, הגד נא לי אל תכחד, מכיר א ויאמר הבעל בית, גם אנכי יהודי, בכשרות בכל ענינים ויש לי מזוזות רק בפרהסיא להציל נפשינו ממות נפשך ואל תתעצב ויחר בעיניך על מ גמור. וכשמוע איש יהודי הדברים

ספר חותם באקטן

אלוף - גשני

יוצא לאור א"י הוצאת ספרים דור לדור

ועם זה יתבאר אומרו להלן (ב, ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל, ר"ל שיש להם אותן האותות ומדות טובות שהיה לאבותם, והמובחר שבכולן היינו מדת ענוה כידוע (שערי קדושה ח"ב שער ד), או יתכוון באומרו "באותות" היינו האותיות י"ה, על דרך שפירשו האר"י ז"ל (לקוטי תורה) והאלשי"ך (ריש פרשת בא, למען שתי אותותי (שמות י, א) לשון אותיותי, עיי"ש, ולכן זכו מנגד סביב לאהל מועד יחנו, ר"ל שזכו להשראת שכניה ביניהם, כי אשכון את דכא. והיינו דדייק ואמר מנגד, על פי מה דאיתא במדרש (במד"ב, ד) במחולת המחנים (שיר השירים ז, א), שהמאתי לו והוא קָהַל לי, ולכאורה מפיך ליה ממשמעותיה, אבל באמת דא ודא אחת הוא, דמכח הדגלים מוכח שנמחל להם, וכדאיתא במדרש רבה פרשת פקודי (שיר נא, ד) משכן העדות (שמות לה, כא), עדות היא שיש סליחה לישראל, ולכאורה קודם שהיה להם המשכן על ידי מה נמחל להם כיון שלא היה להם קרבנות, אבל כבר אמרו ז"ל (עי' סוטה ה:) גדולים נמוכי רוח יותר מכל הקרבנות כו' כדכתיב (תהלים נא, יט) זבחי אלהים רוח נשברה. וזהו שאמר הכתוב, מחמת שיש להם אותיות המורה על שפלותן, מפני זה "מנגד", מוגדל התרחקות שנתרחקו בחטא המדבר, זכו סביב לאהל מועד יחנו, ועל כן הכל נמחל להם, וכל זה על ידי מדת ענוה ונמיכות רוח שהיה להם, כאמור:

וְקִיַּיֵּנוּ דכתיב וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, ר"ל להם ראוי לאמר לישראל איש על דגלו באותות כדפירשנו, כי הן הם למדו וחורו לישראל להתחזק במדת ענוה, והם היו ראשונים בזה, כדכתיב (שמות טו, ז) ונחנו מה, ועל דרך שפירשתי (פרי חקת ד"ה והנה) מאמרם על אהרן (אבות פ"א מ"ב) אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, כי מכה ענותנותו היה

כל אחד ואחד נחשב אצלו מאוד ולכן היה אוהב את כל הבריות, וממנו למדו להיות ענוים ושפלים, ובזה קירב אותם לתורה על דרך שאמרו (תענית ז) למה נמשלה תורה למים מה מים מניחים הגבוה ויורדים לנמוך כו', וכל המתגאה תלמודו משתכח ממנו כדאיתא בפסחים בפרק אלו דברים (ס:). והיינו דכתיב בתריה (ג, א) ואלה תולדות אהרן ומשה, ר"ל שזה שזכו ישראל לדגלים שזה היה על ידי מדת ענוה כי אתם המעט, זה היה תולדות אהרן ומשה, שהם הולידו והצמיחו מדה זו בישראל. ומהיכן למדו משה ואהרן עצמם מדה זו, על זה אמר ביום דבר ה' את משה בהר סיני דייקא, שמוזה למדו מדת ענוה ונמיכות רוח כמאמרם ז"ל, ועל דרך שפירשו משה קבל תורה מסיני (אבות פ"א מ"א), מחמת שלמד מדת ענוה מסיני, והבן:

7 שאן את ראש (א, ב). במדרש (ילקוט במדבר רמז תרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהן אומות העולם, אמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מכל האומות, מיד סתם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, שנאמר (א, יח) ויתילדו על משפחותם לבית אבותם. להבין אומרו כשם שמביאין בני, נראה לי על פי מה שכתב מוזה"ה (ישמח משה) סוף פרשת ויחי על מאמרם ז"ל (תדב"א רבה כה) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב כו', על פי האור החיים פרשת קרח (להלן טו, א) על המדרש (סנהדרין קט) קרח, שעשה עצמו קרחה כו', ומבואר משם דכל זמן שהפגם אינו מגיע עד שרשו בהאבות אינו נכרת לנצה, מה שאין כן אם ח"ו מגיע עד שם, וזהו שנאמר (תהלים מט, כ) תבוא עד דור אבותי שהם אברהם יצחק ויעקב, אם רעתם ח"ו מגיע עד האבות אז עד נצה לא יראו אור. וידיעת

ההפכים בשוה, כל שכי אם כן אם המעשים מו עד שורשם בהאבות משורש קדושת האבות והיינו מתי יגיעו מעשי עד שם בשורש האב וזהו שנאמר שאו או ישראל (ר"ל, למשפחותם לבית אבו טובים עד שורש האבות על משפחותם לבית התיחסות אחר האבות, למעשיהן, להאיר בשו שאמר הביאו לי ספר שמביאין בני, ר"ל כמו בשורש קדושת האבות. תבא כל רעתם עד

(ב) יתבאר שאו את במדבר רמז יוחסין שלכם כו'. על תהלים) ומעוברות של ענ שלא תפלנה ולדותיהן, בכח, והלידה הוא היציא כן כל אדם מישראל רו יתברך אבל הוא רק העיקר להוציא מחשב הפועל, עת יגיע מעשהי והשלג ולא שום מניעה ו לידה. וזהו שנאמר (בראש נה, שהוליד את עצמו, ונ מוגדים (ר"פ נה), עיי"ש (ו) בארוכה בסוף פרשת ב על הפסוק (שמות יז, ז) ה' וזה שאומרים ומעוברות תצילם שלא תפלנה מחשבותיהם הטוב, כי א

מין יקוּבֵינֵנוּ יִמְצֵא טַיִל אֶת־כֹּהֵן
אֶבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב

ההפכים בשוה, כל שכן דמדה טובה מרובה, אם כן אם המעשים טובים של בני מגיעים עד שורשם בהאבות אז מתעורר קדושה משורש קדושת האבות באור ישר ואור חוזר. והיינו מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, שיאירו עד שם בשורש האבות, ע"כ דבריו ז"ל:

וזהו שנאמר שאו את ראש כל עדת בני ישראל (ר"ל, לישא את ראשם) למשפחותם לבית אבותם, להגיע המעשים טובים עד שורש האבות. והיינו דכתיב ויתילדו על משפחותם לבית אבותם. וזהו ענין התיחסות אחר האבות, ללכת בדרכיהן ולהגיע למעשיהן, להאיר בשורשן של האבות. וזהו שאמר הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, ר"ל כמו שמביאין בני להאיר בשורש קדושת האבות. לא כן אומות העולם, תבא כל רעתם עד שורשן, והבן זה:

(ב) **יתבאר שאו את ראש**. במדרש (ילקוט במדבר רמז תרפד) הביאו לי ספר יוחסין שלכם כו'. על פי בקשתנו (יה"ד אחר תהלים) ומעוברות של עמך בית ישראל תצילם שלא תפלגה ולדותיהן, כי ענין העיבור הוא בכח, והלידה הוא היציאה מכה אל הפועל, כמו כן כל אדם מישראל רוצה לעבוד את בוראו יתברך אבל הוא רק בבחינת עיבור, אבל העיקר להוציא מחשבתו הטובה מכה אל הפועל, עת יגיע מעשה לידו לבל יעצרנו הגשם והשלג ולא שום מניעה ועכבה, וזה הוא בחינת לידה. וזהו שנאמר (בראשית ו, ט) אלה תולדות נח, שהוליד את עצמו, וכמו שפירש שם הנועם מגדים (ר"פ נח), עי"ש (ועיין מה שכתבתי בזה בארוכה בסוף פרשת בשלח (ד"ה או יאמר, ואילך) על הפסוק (שמות י, ז) הוי' ה' בקרבנו, עי"ש). וזה שאומרים ומעוברות של עמך בית ישראל תצילם שלא תפלגה ולדותיהן, הם פרי מחשבותיהם הטוב, כי אם יולידו ויצמיחו ויעשו

פרי תנובה. וזהו שנאמר (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וגו', כי אם להוליד מעשים טובים, שזה תולדותיהן של צדיקים כפירוש רש"י בפרשת נח (בראשית שם), עי"ש. וזהו שנאמר (שמות יב, ב) ויסעו "מרפידים" וגו', ממה "שרפו ידיהם" הן כלי המעשה, כמאמר חז"ל (פנחסין קו). על (שם י, א) ויחנו ברפידים, ויחנו במדבר, בחינת הפקר, להפקיר את עצמו לעבוד עבודתו יתברך בדבור ומעשה בלי שום מניעה, כי ויחן שם ישראל נגד החר, ומוזה באו לבחינה זו שמכח קדושת החר פסקה זוהמתן כנודע (שבת קמ"ו):

והנה, עיקר יחוס האבות הוא על דרך המבואר בפרשת הקת במדרש (כמ"ד יב, א), מי יתן טהור מטמא (איוב יד, ד), זה אברהם שיצא מתרח ועשה מטמא טהור. כמו כן צריך האדם אשר פרא אדם יולד, לעשות עצמו טהור מטמא, אשר הן בעון נתחולל כו', ועל כן אין עיקר היחוס של האבות כי אם יחוס עצמו מה שנעשה טהור מטומאת עצמו, כמו האבות. וזהו שאמר הביאו לי ספר יוחסין שלכם דייקא, ר"ל היחוס של עצמיכם, כשם שמביאין בני שנאמר (א, יח) ויתילדו, בחינת לידה שהוציאו עצמם מכה אל הפועל, על משפחותם לבית אבותם, כמו האבות, והבן:

(ג) **יתבאר** בהקדם הא דכתיב (ויקרא כא, א) אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, ובמדרש (ויקרא כו, ד) מיראה שנתירא אהרן מלפני הקב"ה זכה וניתנה לו פרשה זו שאינה זזה מבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות, עי"ש. ביאור הדברים, דקשיא ליה אמר ואמרת למה, ועל כן מפרש דיש מי שזוכה למדרגה גדולה מכה עצמו, כמו אברהם שיצא מתרח, ויש מי שזוכה לאיזה מדרגה מכה קדושת אבותיו החופפת עליו, כמו כן זכו בני אהרן למצוה זו

יהי רצון - אחרי אמירת תהלים (בימות חול)

(יה"ר בנוסח אחר / וכן יה"ר לשבת ויו"ט בעמ' שכ)

7 יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו בזכות ספר: (ראשון / שני / שלישי / רביעי
 חמישי) שבתהילים שקראנו לפניך בנגד ספר: (בראשית / שמות / ויקרא / במדבר / דברים),
 בזכות מזמוריך ובזכות פסוקיך ובזכות תבותיו ובזכות שמותיה הקדושים
 והטהורים היוצאים ממנו, שתכפר לנו על כל חטאתינו ותמחל לנו על כל
 עונותינו ותסלח לנו על כל פשעינו, שתטאנו וישעונו וישפיענו לפניך, ותחזירנו
 בתשובה שלמה לפניך, ותדריבנו לעבודתך, ותפתח לבנו בתלמוד תורתך, ותשלח
 רפואה שלמה לחולי עמך (ולחולה כ"ט), ותקרא לשבויים דרוך ולאסורים פקח קנה,
 ולכל הולכי דרכים ועוברי ימים ונדדות מעמך ישראל, תצילם מכל אער ונזק
 ותגיעם למחוז חפצם לחיים ולשלום. ותפקוד לכל השובי בנים בזרע של קימא
 לעבודתך וליראתך, ועבדות של עמך בית ישראל תצילן שלא תפלה ולדותיהו,
 והישובות על המשבר ברחמיך הרבים תצילן מכל רע, ואל המיניקות תשפיע
 שלא יחסר חלב מדדיהו, ואל ימשול אספיה ושדיו ורוחיו וליליו וכל פגעים
 ומרעיו בישיו בכל ילדי עמך בית ישראל, ותגדלם לתורתך ללמוד תורה לשמה,
 ותצילם מעון הרע ומדבר וממנסה ומשטן ומוצר הרע, ותבטל מעלינו ומכל עמך
 בית ישראל בכל מקום שהם, כל גזרות קשות ורעות, ותטה לב המלכות עלינו
 לטובה, ותגזור עלינו גזרות טובות, ותשלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידנו,
 והבו פרנסתנו מידה הרחבה והמלאה, ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא
 לעם אחר, ותן לכל איש ואיש די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה, ותמחר
 ותחיש לגאלנו ותבנה בית מקדשנו ותסארתנו, ובזכות שלש עשרה מדותיה של
 רחמים הכתובים בתורתך כמו שנאמר: (אם אין שם עשרה יאמר ה' ג' מרות בטעמים כקורא בתורה)
 יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, נצר חסד לאלפים נשא עון
 ופשע ותטאה ונקה, שאינן חוזרות ריקם מלפניך, עזרנו אלהי ישענו על דבר
 כבוד שמה והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמה, ברוך יי לעולם אמן ואמן:

L

ספר תהלים המפורש

ג' ג' - ג' ג' - ג' ג'

הקדש מעולם
המטבחים, ול
ביום הכפורים

צפופים. לשון אף על
ועומדים באויר: ומי
מחזרו ארבע אמות,

→ (ה) עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית
המקדש. לא הפילה אשה

→ מריח בשר הקדש, ולא הסריח בשר

מגולה היכה: ולא נצחה הרוח את עמוד העשן. שלא יבא מתמר ועולה: ולא נמצא פסול בעומר
ובשתי הלחם ובלחם הפנים. שאם היה נמלא בהם פסול קודם מלותן, לא היה אפשר להקריב אחרים

לב אחרון

ועל דרך זה יתפרש הנס שנעשו לאבותינו
בבית המקדש, לא הפילה אשה מריח
בשר הקודש, היינו שמכח ריח בשר הקודש של
הקרבנות, נשפע קדושה ושמירה על
כל העיר שלא תפיל אשה פרי בטנה.

*

ב לא הפילה אשה מריח בשר הקודש.

י"ל ברמז המשנה, דהנה מדת היראה
נקראת אשה, כמו שנאמר (משלי לא ו)
אשה יראת ה' היא תמהלל. וזהו לא הפילה
אשה מריח בשר הקודש, כלומר מי שהריח
בשר הקודש בבית המקדש, לא הפיל את
היראה שלו, שלא פג יראתו ולא סר הימנו,
והיה ירא ה' כל ימיו.

*

→ ג לא הפילה אשה מריח בשר הקודש.

ג"ל בדרך רמז, על פי מה שכתב א"ז זללה"ה
בייטב לב (פ' במדבר) לפרש מה שאנו
מתפללים (ציה"ר אחר מהלים) ומעוצרות של עמך

ברוך הוא במדבר, הרי שנמנרים נשמרש בהם
כח רע, ומזה נחזק זכות גדול של קבלת
התורה, וזכות זה עמדה שנעשה להם עשרה
נסים במנרים ועל היס.

*

משנה ה

לא הפילה אשה מריח בשר הקודש.

י"ל על פי מה שהיה מעשה אצל ק"ז הישמח
משה זללה"ה שהיה אצדק"ק אזהעל
י"ו, לעת זקנתו ישב באסיפה עם פרנסי
הקהילה, ואמרו לו בקובלנא למה אינו מתעסק
בראוי בצרכי העיר, בהיותו טרוד בעבודת ה'
בינו לצין קונו יומם ולילה, אמר להם שהוא
מקבל משכורתו בתור שומר העיר, לכו נא
ותעינו צפנקס הקהלה שנכתב שם כל
מאורעות העיר מעת זואי לכאן, אם אירע כל
השנים אחת מנרות האלה, שהפילה אשה את
עוצרה ח"ו, או שמתו ילדים קטנים ה"י, או
היה איזה שריפה רח"ל, כי הוא ברוב קדושתו
ותפלתו הגין על העיר שלא יארע שום נזק.

בית ישראל תזילס ש
איתא במדרש (צ"י
לדיקים מלות ומעו
הוא זכת, והלידה ה
וכמו קן כל אדם
צוראו יתצרך, אצל
והעיקר להוציא מח
שיגיע מעשה לידו,
ולא שום מניעה ועני
אנו מתפללים ומעו
תזילס שלא תפל
מתשבותיהם הטובו
ילכו לאיצוד, כי אם
תנו

והנה כתבו בתוס'
ד"ה כי נ

לפי שהיה רואה קד
בעבודה, היה מכו
וללמוד

ובזה יש לומר לא
הקודש, הכו

חב אביו יא פוק אביו
חלק שני

אבות פרק חמישי

רע"ב

ק"ז

הקדש מעולם, ולא נראה זבוב בבית המטבחים, ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים, ולא כבו גשמים אש

תחתם. שהעומר נקטר כלילה (מנחות סו.), ולא היו מרבים לקטור. ושתי הלחם נאפים מערב יום טוב, ואין אפייתן דוחה יום טוב (מנחות פי"א מ"ט). וכן לחם הפנים נאפה מערב שבת (שם מ"ג):

צפופים. לשון נף על פני המים. מרוב הקהל היו נדחקים איש באחיו, עד שהיו רגליהם נעולות מן הארץ ועומדים באויר: ומשתחווים רוחים. בשעת השתחוויה נעשה להם גם ומשתחווים בריוח כל אחד רחוק מחברו ארבע אמות, כדי שלא ישמע את חברו כשהוא מתודה ומזכיר עונותיו: צר לי המקום שאלין

לב אהרן

בית ישראל תזילם שלא תפלנה ולדותיהן, דהנה איתא במדרש (ב"ר פ"ל ס"ו) תולדותיהן של זדיקים מזות ומעשים טובים. וענין העיבור הוא זכא, והלידה הוא היציאה מכח אל הפועל, וכמו כן כל אדם מישראל רוצה לעבוד את צוראו יתברך, אבל הוא רק בצחינת עיבור, והעיקר להוציא מחשבתו מכח אל הפועל צעת שיגיע מעשה לידו, לבל יעצרנו הגשם והשלג ולא שום מניעה ועכבה, וזהו צחינת לידה. ולזה אנו מתפללים ומעוצרות של עמך בית ישראל תזילם שלא תפלנה ולדותיהן, הם פרי מחשבותיהם הטובות של כל בני ישראל, שלא ילכו לאיבוד, כי אם יולידו ויצמיחו ויעשו פרי תנובה, עכ"ד.

אשה לבעלה דא קוב"ה, שלא הפילו את מחשבותיהם הטובות שקבלו על עצמם מריח בשר הקודש, כאשר ראו כהנים בעבודתם, אלא הוציאו רנוס מכח אל הפועל, לעבדו ית"ש באמת ובלבב שלם.

*

ולא הסריח בשר הקודש מעולם.

ב"ל בהקדם מה שכתב בספר החינוך (מנוה רמח) רוב חטאות בני אדם יעשו בקיבת ריבוי האכילה והשתיה, כמו שאמרו (ברכות לב.) מלא כריסא זני בישא, והענין לפי שהמזונות הם עיסת החומר, וההתצוננות צמושכל וציראת אלהים וצמנותיו היקרות היא עיסת הנפש, והנפש והחומר הפכים גמורים, ולכן בהתגבר עיסת החומר תחלש קצת עיסת הנפש, עכ"ד. וכך נודע מאמר הקדמונים (הקדמת הרמב"ם לפיה"מ) חורבן הנפש צתיקון הגוף, ותיקון הגוף צחורבן הגוף.

אמנם זה שייך רק באכילה של רשות, שזו המזונות הם עיסת החומר ותיקון

והגה כתבו בתוס' במס' צבא בתרא (דף קא. ד"ה ב') כי מציון תלא תורה (ישעיה ג א), לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, עכ"ד.

ובזה יש לומר לא הפילה אש"ה מריח בשר הקודש, הכוונה על כנסת ישראל צחינת

ית
זה
שר

מר
ריס

וינו
יח
של
על

ז.
זה
ו
לה
יח
את
נו,

יה
ינו
נק

